

STADSVERKENNINGEN TILBURG.

Verslag ronde 23, gelopen 4 en 11 oktober 1923.

Het gebied ten zuiden van de Bredaseweg, ten zuiden van de Schouwburgring, ten noordwesten van de Zomerstraat, Lieve Vrouweplein en Sint Annaplein, ten noorden van de Korvelseweg ten oosten van de Paterstraat, ten zuiden van de Meelstraat en ten oosten van de Roggestraat.

Voordat we het verhaal van deze stadsverkenning beginnen een korte algemene inleidende uitleg. De wandelingen worden steeds gelopen door Ton Goossens, Ad van Eijck en George Bedaux. Ad maakt foto's van de panden, George beschrijft de wandelingen en Ton schuift de foto's in de tekst van George. We hebben het over panden; HIP staat voor Heemkunde Inventarisatie Project. Wij geven een pand een HIPstatus als het geen gemeentelijk- of rijksmonument is maar wij (Ton, Ad en George) het wel monumentwaardig vinden.

We hebben het regelmatig over het Bouwarchief. Vanaf 1906 is de gemeente Tilburg begonnen met het registreren van alle te bouwen en te verbouwen werken. In het bouwarchief zijn alle bouwvergunningen met bijbehorende tekeningen van nieuwbouw en verbouwingen bewaard. Vanaf rond 2000 is dit papieren archief ook digitaal in te zien. Van panden die voor 1906 gebouwd zijn staat in het bouwarchief dus geen informatie over de bouw zelf ter beschikking, wel informatie over verbouwingen van die panden die na 1906 hebben plaatsgevonden.

Wij hebben het over **verbeterpunten**: dat zijn plekken die wij van een niet aanvaardbare kwaliteit vinden.

We citeren met regelmaat uit:

'Het Tilburg e.o. van Architect Jos. Donders geschreven door Donders' kleinzoon Wout van Bommel.

De BONAS publicatie 'Jos. Bedaux architect (1910- 1989)', geschreven door Christel Leenen.

De serie 'moNumenten'in Tilburg, deel 1, (nr. 1 tm 100), 2 (101 tm 200), 3 (201 tm 300), 4 (301 tm 400) en 5 (401 tm 500) van de Heemkundekring Tilborch.

'Tilburg in 94 stadsverkenningen' behandelt alle huizen en gebouwen van Tilburg. De nieuwe wijken De Blaak, Tilburg Noord en de Reeshof zijn in deze publicatie niet meegenomen evenals de voormalige gemeentes Berkel Enschot, Udenhout en Biezen Mortel.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze stadsverkenning mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, scans, opnamen of enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het redactieteam van het redactieteam dat bestaat uit George Bedaux, Ad van Eijck en Ton Goossens.

We beginnen vandaag op de hoek van de Roggestraat en de **Bredaseweg** en 'doen' de even richting, richting stad, de rechterzijde te beginnen op nr. 144.

Bredaseweg 144-140

Nr. 144, 142 en 140 zijn woningen met nog originele gevels, meer dan 120 jaar oud, goed onderhouden. Nr. 144 kreeg in opdracht van dienstbode J. Mutsaers in 1939 een tweede raam in de zijgevel. Het tweekamers dakraam werd in 1962 een tweeraams dakkapel. Later is deze drieraams geworden. Nr. 140 kreeg in 1937 in opdracht van banketbakker A. van Raak een dakkapel van het huidige formaat. Mooie panden met hun blauwe en gele versieringen onder de gootlijst. Ze verdienen een plaats op onze **HI**lijst.

Bredaseweg 138

Nr. 138 is ook een oud eenlaags pand geweest. In 1920 was er coiffuresalon Van Heeswijk gevestigd. De huidige gevel dateert van 1937 en is ontworpen door de bouwkundige Jos Vriens. Architect Robben heeft in 1987 een nieuwe etalage aangebracht.

Bredaseweg 134-136

Nr. 136 en 134 zijn premie-A-woningen, gebouwd in 1986 en de architect was W.C. A. van de Hout uit Oisterwijk. We brengen ze onder in de categorie 'netjes'.

Bredaseweg 130-132

Het pand nr. 132 - 130 is in 1937 gebouwd door bakker B. Kruijssen: twee winkelhuizen met bakkerij. S. Konings was zijn architect. Nog steeds een mooi pand.

Bredaseweg 122-126

De panden 126, 124 en 122 zijn in 1940 gebouwd door A. van Raak, die we direct ook op nr. 118 aantreffen. C. en Th. van Herk waren de architecten. Mooie architectuur, jammer dat de gevels van nr. 126 wit geschilderd zijn.

Bredaseweg 116-118

Pand **nr. 118** is ook een oud pand, meer dan een eeuw oud. De oudste tekening die we hier in het archief aantreffen dateert van 1924. Het gaat dan om een kleine verbouwing en de opdrachtgever is A. van Raak, handelaar in lompen. In 1957 schakelt de familie Van Raak Jan en E. van der Valk in om hun gevel te verhogen en een overbouwde poort

te maken rechts naast hun huis. 'De combinatie van de oude hoge ramen met de nieuwe stalen ramen is geen gelukkige alhoewel de Van der Valken daar anders over denken zoals ze op het adres Tuinstraat 42-44 (1960) een tweede keer hebben laten zien.' schreef ik tien jaar geleden in een eerste verslag. In 2014 zijn alle stalen ramen die alle een vierruitsverdeling hadden vervangen door de houten exemplaren die we nu zien. De onderdoorgang zelf komt in aanmerking voor de titel **verbeterpunt**. Nr. 116 kreeg al in 1920 zijn verhoogde gevel in opdracht van glazenwasser F. Obbens maar deze werd in 1965 geheel vernieuwd door architect J.A. Brenders toen het pand verbouwd werd tot winkelhuis in opdracht van J. Simons.

Bredaseweg 110-114

Nr. 114 is ook een pand dat dateert van voor de eeuwwisseling. In 1921 verbouwden de arbeidsters en gezusters van Strijp de woning. In 1963 kreeg het huis de huidige verhoogde gevel.

Nr. 112 is ook een oud pand. Was al in 1921 bewoond door ruwer A. Kuijpers die er ook een winkel had. Toen nog eenlaags. In 1931 kreeg de winkel van Kuijpers deze gevel. De winkel werd in 1968 woning. Een woning met een uitkijkpost.

Dan volgt op nr. 104 (4 adressen 104 tm 110) de winkel van Expert Fijnaut. Voor de bouw hiervan in 1992 moesten drie huizen sneuvelen. Bureau voor Architectuur en Vormgeving A. van de Berg heeft het pand ontworpen.

Bredaseweg 90-100

Nr. 100 is het pand van brillenzaak Eekelaar. Deze gevel dateert van 2008; de architecten waren Vermeulen en Van Aken uit Waalre, een moderne gevel die contrasteert met het traditionele pannendak erboven.

Dan op 94 en 92 een kolossaal pand gebouwd in 1981. Drie lagen baksteen en een vierde laag in het dak. De architect was Peter de Rooij. De Beerzen B.V. gaf opdracht. Nog een beetje jarenzeventig stijl.

Nr. 90 is het gebouw waar Makelaar Lupker nu zit. Het is in 1961 gebouwd als woning. Naar een ontwerp van architect Jacobs uit Alphen. In 1994 is het pand wit geschilderd en kreeg het een kantoorbestemming. We herkennen de wederopbouwstijl in o.a. de strakke lijst rond de voordeur.

Bredaseweg 82-88

Nr. 88 is een nog vóór 1900 gebouwd huis. Oorspronkelijk eenlaags met mansardekap maar in 1955 is de kap verhoogd toen het huis een nieuwe tweelaagse gevel kreeg van architect Jan Robben. Nieuwe kozijnen en een geschilderde gevel hebben de gevel van Robben onherkenbaar gemaakt.

Nr. 86 kent ook al een lange geschiedenis. De mansardekap is hier 1972 omhoog gegaan maar de gevel kreeg toen een heel ander uiterlijk dan we nu zien. De woning is ondertussen blijkbaar winkel geworden.

De gevel van het café op nr. 84 dateert van 1959. Toen nam bierbrouwerij de Schaapskooi dit al lang bestaande koffiehuis over. Boven vijf identieke ramen. Beneden veel dubbel openslaande deuren.

De gevels van 82 en 80 zijn van Arn. van Poppel, gebouwd in 1955. Ook dit waren oorspronkelijk eenlaagse mansardekapwoningen, nr. 82 had twee ramen, nr. 80 één. De linker woning heeft boven nog de originele raamverdeling. Het woonkamerraam was horizontaal in zes ruiten verdeeld. Op nr. 82 kom ik in 1932 de naam van bankbeambte H. van Laarhoven tegen en op nr. 80 in 1934 die van Vincent Wouters, zonder beroep.

Bredaseweg 70-78

Nr. 78 en 76 zijn gebouwd in 1929 voor slager Pigmans, als woning, winkelhuis en werkplaats met rookschouw. Aan de Akkerstraat is nog de werkplaats en rokerij te zien. De panden zijn ontworpen door Jos Panis. Ze hebben in 1977 een 'woningverbetering' ondergaan van architectenburo Backx-Swillens uit Alphen waarbij de onderverdeling in de ramen ernstig werd vereenvoudigd.

Bredaseweg 74

Nr. 74 staat al meer dan 120 jaar op deze manier mooi te zijn, hetgeen wij belonen met een **HIP**waardering. In 1920 komen we in het bouwarchief de naam tegen van landbouwer H. van Gorp die een schutting om zijn terrein laat zetten.

Op nr. 72 en 70 heeft smederij L. Roosen gezeten. Deze mr. smid liet in 1922 zijn pand met één bouwlaag verhogen en het kreeg toen ongeveer de huidige gevel. Links, op nr. 70 was de woning en rechts de smederij. Waar nu de rechterdeur zit zat een raam.

Bredaseweg 68

We steken de Sint Annastraat over en zien daar op **nr. 68** het prachtige café Taverne. Een mooie voor- en zijgevel. De oudste tekeningen die ik in het archief vind dateren van 1926 toen zadelmaker en stoffeerder W. van Gorp zijn koffiehuis liet verbouwen. Daarna zijn de gevels niet meer gewijzigd en wel goed onderhouden. We plaatsen het eenlaagse pand op onze **HI**lijst.

Bredaseweg 54-62

Nr. 62 bestond vroeger uit twee eenlaagse huizen met mansardekap. Het linkse huis heeft zijn raam in opdracht van winkelier H. van Gorp in 1921 vergroot tot etalageraam. In 1925 vraagt de stoffeerder W. van Gorp, die we net ook op nr. 68 tegenkwamen vergunning aan om van de twee huizen een grote winkel te maken met een centrale ingang en links en rechts daarvan een etalage. Daarboven bleef de mansardekap in het zicht met een centrale dakkapel. Wanneer de gevel een tweede laag kreeg vertelt het archief ons niet. De derde laag is in 2020 aangebracht laat streetview ons weten. De architectuur van deze optopping is van Van Lanen Architecten uit Eindhoven. Van nr. 60 en 58 valt te zeggen dat in 1937 de gevels verhoogd zijn en dat resp. in 1958 en in 1960 de woonkamerramen verbreed zijn. Nr. 58 heeft bovendien in 2003 een dakterras gekregen waarvan vanaf de straat enkel het spijlenhek te zien is. Ik heb de namen van G. Villevoije (nr. 60 1937 wever) en J.G. de Bres (nr. 58 1922 magazijnknecht) genoteerd.

Bij nr. 56, dat eenzelfde soort huis is als 60 en 58, kom ik ook de naam tegen van De Bres. Deze laat Bern. Simons in 1928 zijn gevel verhogen. Hier krijgt de woonkamer in 1956 een groot raam.

Nr. 54 is ook een oud huis. Het werd in 1922 verbouwd tot winkelhuis door winkelier S. A. Mallens. Het pand had toen nog een plat dak. Wanneer de kap erop gekomen is is onbekend maar het moet in ieder geval voor 1956 geweest zijn. 'Smederij' staat er op de gevel, waarschijnlijk sinds 1961 toen een kunstsmederij achter in de tuin gebouwd werd. Het zullen zelf gesmede krullen zijn die de ramen sieren. De ramen hebben bij een renovatie in 1976 veel van hun charme verloren maar het is toch een indrukwekkend pand gebleven.

Bredaseweg 50-52

Nr. 52 en 50 zijn bijzonder mooie panden, ook meer dan een eeuw oud, ontworpen door Jos. Donders in neorenaissancestijl. Ze hebben nog de originele gevels en worden goed onderhouden. De eigenaresse van nr. 50 is in 2003 zelfs zo ver gegaan dat ze de twee ramen die bij een eerdere verbouwing met architect Robben werden veranderd in één groot raam weer teruggebracht heeft tot twee. Hulde. De oorspronkelijke opdrachtgevers waren F. Rutten en J. Houten
We zetten de panden op onze **HI**lijst.

Bredaseweg 42-48

Nr. 48 is aanvankelijk een eenlaags pand geweest. In 1926 laat banketbakker G. van Nunen het linker raam in de gevel uitbreken en veranderen in een etalageraam. In 1953 wordt de gevel vernieuwd en verhoogd en de architect was Noud Heerkens. Ook wordt het pand dan links uitgebreid met een extra travee, met het vriendelijke poortje. C. van Sprang heette toen de banketbakker. Tot voor kort was dit nog een mooie 'wederopbouw'gevel, maar een zogenaamde opknapbeurt heeft de gevel onlangs 'stijlloos' gemaakt. De travertin omlijsting rond de etalage werd met een donkergrijze verf onder geschilderd en de vier ramen op de verdieping moeten het verder stellen zonder hun vierruitsonderverdeling. De smeedwerkhekjes die als uitvalbeveiliging dienen zijn onlangs gelukkig weer op de gevel teruggekomen.

Nr. 46 is in 1925 gebouwd, in opdracht van Joh. Passier, de architect was Frans Hovers, die zich ook fabrieksarchitect noemde, maar een woonhuis kon hij blijkbaar ook goed aan. Dan is het weer een genot om te zien dat de eigenaren zo'n gevel al bijna 90 jaar ongemoeid laten. Houden zo. Het pand verdient een plaats op de **HI**lijst met zijn versierde topgeveltje.

Nr. 44 en 42 kregen in 1916 een nieuwe gevel. Aanvankelijk was hier een café gevestigd maar Jos. Donders maakte er toen in opdracht van bankwerker J. Verhooff een winkelhuis en een woning van. Nr. 42 laat nog wat van het ontwerp van Donders zien als je door de latere verbouwingen heen kijkt. De originele pannen liggen nog op het mansardedak. (op pag. 102 van de publicatie van Wout van Bommel is de geveltekening te zien). Nr. 44 heeft de huidige gevel in 1963 gekregen. Netjes. Oh, nee, het raam dat boven de nok uitkijkt is later aangebracht. We hadden het bijna over het hoofd gezien. De Bredaseweg gaat nu over in de Schouwburgring. Ton merkt op dat de rooilijn een 2 meter verspringt.

Schouwburggring 208-212

Nr. 40 is nr. 212 geworden. Verder is er niet zoveel aan deze gevel, die van 1914 dateert, veranderd. Toen overbouwde bakker H. van Eijndhoven zijn inrijpoort en verhoogde zijn zadeldak tot mansardekap met één dakkapel en topgevel. Later is deze dakkapel tot drieraams verbreed.

Nr. 210 is nog een negentiende-eeuws pand. In 1924 wordt de eenlaagse gevel door kleermaker F. Snoeren met een laag verhoogd en de woning verbouwd tot winkelhuis. Het pand kreeg in 1951 de huidige gevel van architect Heerkens. 'Distingué' stond er in sierletters op de gevel van A. van Geloven-Maurits. In 1995 kreeg het pand een dakverhoging.

De gevel van nr. 208 kreeg in 1920 zijn verhoging van architect A. de Chêne, in opdracht van kunststeenfabrikant R.P. Mion. Er is sedertdien veel aan de gevel gerommeld tot architect Pieter Ghering in 1986 deze versie ervan maakte.

Schouwburggring 202-206

Dan volgen de nummers 202, 204 en 206. Nr. 202 is het vroegere Pas Buiten. De oudste tekening die we in het archief aantreffen is van 1911, een inwendige verbouwing van het toen al bestaande koffiehuis. De opdrachtgever was Adr. Verbunt. In 1913 liet deze Verbunt achter het café met architect Jos. Donders een concertzaal bouwen. Het zal een zaal voor de harmonie zijn geweest. In 1926 laat Verbunt vier huisjes die rechts van het koffiehuis aan de Bredaseweg stonden slopen en er door architect Jos. Panis drie nieuwe woningen bouwen. De gevels die we nu daar zien zijn ongeveer de gevels van toen. Links zien we in een portiek twee deuren; de linker deur ging naar de bovenwoning en de rechter deur bediende de benedenwoning.

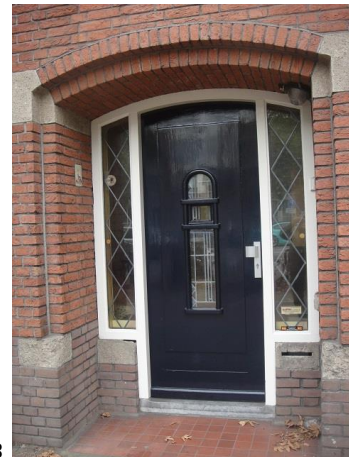
Schouwburgring 206D

De middelste deur, voorbij de eerste woning was de achterom van alle woningen en de rechterdeur was voor de 'luxueuze' woning.

Van de concertzaal achter Pas Buiten valt nog te vertellen dat er in 1943, tijdens de oorlog, kantoorlokalen in gebouwd werden voor de distributiekering Tilburg. De zaal van Pas Buiten is rond 1978 uitgebrand. De zaal die na die brand teruggebouwd is ontworpen door architect Swinkels van Bavaria.

Schouwburgring 188

We steken de Lange Schijfstraat over en zien daar op de hoek nr. 190 en 188, resp. een eetcafé en een woonhuis. In 1938 in opdracht van aannemer Jos Heerkens van Bavel gebouwd naar een ontwerp van Arn. Heerkens, als woning, winkelhuis, werkplaats en garage. Nog steeds een mooi pand gebouwd in een warme rode baksteen. De gevel is met de raamindelingen intact gebleven en goed onderhouden.

Schouwburging 186

De gevel van nr. 186 is opvallend. Een ontwerp van architect W. Crox in opdracht van tandarts van Gorp die hier zijn praktijk in 2002 heeft gevestigd. In 1925 is dit pand gebouwd en toen was Jos. Donders architect. Voor een foto van de oude gevel verwijs ik graag naar de publicatie van Wout van Bommel, pag. 106. De opdrachtgever in 1925 was F. Bakx. Het pand had een mooie gevel maar die heeft in 1969 plaats moeten maken voor een moderne gevel van Architect Arn. Heerkens en nu heeft Crox het dus mogen proberen.

Schouwburging 184

Nr. 184 is een ontwerp van A. Machen, gebouwd in 1925 voor fabrikant L. Janssens Bressers. Wel een bijzonder ontwerp met die afgeronde hoek op de begane grond en die horizontale grijze band over de gevel. We maken er een **HIP**pand van.

Schouwburgring 182

Schouwburgring 182 D

Dan op **nr. 182**, een in 1935 gebouwd pand. Jacobus de Lugt, een architect uit Aerdenhout die veel villa's voor Tilburgse fabrikanten mocht bouwen, onder andere villa Berk Hoeve, Prof. Dondersstraat 70, was de architect. Dit pand hier aan de Bredaseweg bouwde hij in opdracht van fabrikant Ignace Wouters. En dat moet naar alle waarschijnlijkheid dezelfde Wouters geweest zijn als de 'fabrikant I. Wouters' van de Prof. Dondersstraat 70 alhoewel zijn kleinzoon Igno Wouters mij desgevraagd laat weten dat deze grootvader Wouters altijd aan de Prof. Dondersstraat is blijven wonen. In 1956 hebben de architecten Ghering en van Dooren links van het herenhuis een stukje praktijkruimte aangebouwd voor de heer Pluymakers. Later is hier tandarts van Gorp komen wonen.

Schouwburgring 182 Dg

Ad attendeerde ons op de gevelsteen boven de voordeur. Het was moeilijk te zien wat erop stond.

Schouwburggring 148-176

Dan gaan we bij het volgende gebouw de hoogte in. Dit pand is in 1963 gebouwd in opdracht van J. van Berkel, een 'winkelpand met flat'. Het ontwerp is van Architectenbureau J.L. van Oers. De gevel is in 2017 ingrijpend veranderd en met één laag verhoogd. (14 adressen: 168-168a,168b, 170, 170a, 170b, 172, 172a, 172b, 174, 174a, 174,b, 176 en 178).

Het volgende gebouw is ook in 1963 gebouwd en ook door Architectenbureau J.L. van Oers. Een 'apotheek met flats'. De opdrachtgever was E. Hodes. Wel een heel ander ontwerp. De apotheker is vertrokken. De gevel is in grote lijnen gebleven. (4 adressen, nr. 158, 160, 162 en 164).

Schouwburggring 142

Ook de naastgelegen appartementengebouwen **156 tm 150**, (bouwjaar 1961, architect J.G. Mulders) **148 tm 142**(bouwjaar 1965, architect C. van den Beld) maken indruk op ons. Een nog gaaf ensemble. We maken er een **HIP** van. En nu maar hopen dat bij vervanging van ramen in de toekomst de lichte profielen gehandhaafd blijven.

Schouwburgring 122-140

Dan volgt op nr. 122 tm 140 een gemeentelijk monument. We schreven er een moNument van de week over, nr. 325:

Winkel- en woongebouw, ontwerp van Jan Mulders en gemeentelijk monument. Het pand is gebouwd in 1963 aan de toen net aangelegde Schouwburgring, op de hoek met de Zomerstraat. Mevr. Kruijssen-van Tuyn was opdrachtgever. Jan Mulders (1919-1988) is in Tilburg vooral bekend vanwege zijn ontwerp van de winkel van Gimbrère in de Heuvelstraat en zijn eigen woonhuis-kantoor aan de Hogeschoollaan nummer 231. Hij ontwierp dit indrukwekkende pand in een modernistische stijl. Strakke architectuur met veel glas gevat in dunne stalen profielen en met witte tegels als gevelbekleding. Op de begane grond bevindt zich achter grote glazen etalagepuien een grote winkelruimte. Daarboven in drie bouwlagen negen appartementen, waarvan de borstweringen onder de ramen en de uitspringende balkons bekleed zijn met witte tegels. Een plat dak met royaal dakoverstek dekt het geheel af.

De aangrenzende panden op de Schouwburgring zijn in dezelfde stijl en tijd ontworpen. Nummer 144 is een ontwerp van C. van den Beld en nummer 150 is weer architectuur van Jan Mulders. Aan de Zomerstraat grenst het pand aan een door Jan van der Valk ontworpen monumentale stadsvilla. Rond 1960 is hier brutaal stedenbouwkundig ingegrepen om het centrum voor de auto beter bereikbaar te maken.

Zomerstr 17-47

Zomerstr 17-47 D

Zomerstr 17-47 Dv

Zomerstr 17-47 Ds

We gaan rechtsaf, de Zomerstraat in. En daar is het voorbij de winkel van Mulders meteen raak. Nu een rijksmonument en weer beschreven in onze moNumentenserie, nr. 22. Ik citeer weer:

Zomerstraat 17,19, 23tm 27, 31tm 39, 43 tm 47

Dit rijksmonument aan de Zomerstraat, ontworpen door architect Jan van der Valk, is gebouwd in 1900. Het is een fraai voorbeeld van de Art Nouveau-stijl. Het pand is nu verdeeld in appartementen. Het werd gebouwd voor fabrikant Sträter-Bogaers en valt op door de prachtige vormen en het materiaalgebruik: baksteen en bewerkte hardsteen. Een schitterend monument. Het middengedeelte trekt de meeste aandacht met het vierkante torentje met de afgeronde hoek en dito vensters, het balkon en de entreepartij. De hardstenen middenstijl tussen de ramen gaat vloeiend over in de balkonondersteuning, een mooi staaltje van hardsteenbewerking. De kleine gekleurde geglazuurde rozetjes maken het balkon extra mooi. Boven de entreepartij zien we weer sierlijke hekjes met 'zweepslogmotief'. Ook het grapje met de regenpijp links is opmerkelijk. Deze loopt op ongeveer een meter hoogte door een fraai decoratief stukje plint. Aan deze gevel zijn zoveel details te zien, dat het even tijd kost ze allemaal te ontwaren. Let bijvoorbeeld op de scheefgeplaatste bogen en de waterspuwer in de vorm van een vleermuis.

De kozijnen en deuren, kortom alle houtwerk van het pand blijkt bij de laatste schilderbeurt zwart geschilderd te zijn waar dit vroeger de oorspronkelijke kleur grijs-wit had. We maken er een **verbeterpunt** van.

Zomerstr 49ac

Dan volgen twee panden die sinds 1986 hun schoonheid verloren hebben toen de toenmalige eigenaar C. van Tilburg deze toen nog op zichzelf staande panden met een horizontale luifel verbond, eerst t.b.v. een keukenwinkel, nu t.b.v. een drogisterij. We noteren vier adressen: 49a is het pand met de strakke rode bakstenen gevel, twee lagen hoog met kap. Het bouwarchief verstrekt er geen informatie over. Het BAG geeft een bouwjaar van 1936 op. Mooie baksteenarchitectuur met slanke strakke witte kozijnen.

Zomerstr 51

Op nr. 49b, 49c en 51 zien we het voormalig woonhuis van industrieel C. Wouters dat hier al vóór 1900 gestaan moet hebben. De eerste verdieping met kroonlijst zijn nog boven de kruidvatluifel te zien. Links naast de luifel zien we nog de in 1919 gebouwde garage, een ontwerp van F. C. de Beer. Het woonhuis van Wouters veranderde in 1937 van bestemming. Het werd toen in opdracht van A. Schieffelbusch, grossier in verlichtingsartikelen verbouwd tot winkelhuis, magazijn en bovenwoning. Waarschijnlijk is toen de Wouters van dit pand verhuisd naar het woonhuis aan de Bredaseweg dat zijn vader of broer Ignace Wouters daar in de achtertuin rond 1935 gebouwd had.

Lieve-Vrouweplein 13

We zijn bijna ongemerkt het **Lieve-Vrouweplein** opgegaan. Dat begint hier aan deze kant met het fraai pand op nr. 13. Ook daar schreven we een moNU over, nr. 94.

Dit winkelpand is in 1904 ontworpen door architect J.J. Haarselhorst. Het is typerend voor zijn werk, waar steeds een vleugje Art Nouveau in zit. Het pand is geen monument.

De gevel van dit pand is hersteld, waarbij de hardstenen elementen opgeknapt zijn. De vensterbank is geheel vernieuwd en de dakleren singels werden vervangen door natuurstenen leien. Het pand is gebouwd voor slager Jacques Gersons. De vele hardstenen ornamenten geven het pand een speelse Art Nouveau-uitstraling. In 1913 is er in opdracht van A. Gersons een slachterij aangebouwd, in 1935 wordt er voor deze Gersons een privaat (WC) en bad in gebouwd. Er waren voor de oorlog vier slagers met de naam Gersons in Tilburg. In de oorlog werden meerdere leden van deze Joodse familie echter vermoord. In 1948 begint C. van Tilburg hier zijn keuken- en doe-het-zelfzaak. In het geheel gerestaureerde pand is nu een broodjeszaak gevestigd.

Architect Joannes J. Haarselhorst (1870-1968) heeft maar kort als zelfstandig architect gewerkt. Hij ontwierp onder andere de winkel van Briels in de Zomerstraat (1905, afgebroken), de panden Noordstraat 97-101 (1904-1906), Tuinstraat 50 (1904), Bredaseweg 174 (1907) en Landzicht aan de Bredaseweg. In 1907 trad hij bij de gemeente Tilburg in dienst als chef van de afdeling Bouw- en Woningtoezicht. In 1918 wordt hij brandweercommandant en in die functie bouwt hij vervolgens zijn corps uit tot het beste van Nederland. Hij heeft ervoor geijverd dat filmoperateurs in bioscopen een speciaal diploma ter voorkoming van brand zouden krijgen. Hij voerde voor specifieke locaties verplichte noodverlichting in en bedacht het nog steeds in gebruik zijnde kleurcoderingssysteem voor interne alarmering.

Lieve-Vrouweplein 14

Ook het volgende pand is fraai. Een traditioneel herenhuis gebouwd rond 1900, twee laags, drie travees. Het travee van de voordeur risaleert. Op de eerste verdieping Tvensters. Het bouwarchief verstrekt er geen informatie over. We plaatsen **nr. 13 en 14** op onze **HIPl**ijst.

Lieve-Vrouweplein 15-16

Nr. 15 en 16 zijn ook al lang bestaande panden die met regelmaat verbouwd zijn. Vanaf 1940 is hier de Firma van Tilburg bezig geweest, eerst met hun keukens en later met gereedschap.

Lange Schijfstr 90-98

We gaan rechtsaf de Lange Schijfstraat in, waar we eerst op nr. 98 tm 90 het in 1949 in opdracht van aannemer Fa. Wortel en Zn. gebouwde pand van architect Jos. Schijvens zien. Een opvallend gebouw, een beneden- en een bovenwoning, 3 garages en, boven die garages, kantoren. Achter de voordeur van 96 zit de benedenwoning en de deur van 98 leidt naar boven. Wederopbouwarchitectuur met rond de voordeuren betonnen lijsten. Of is het zandsteen? Een kunstenaar heeft er een reliëf in aangebracht. Een gevel van kloostermoppen, bakstenen van groot formaat. De dakkapellen met het losliggende platte dakje, een mooi detail dat ik ook bij het latere werk van Bedaux gezien heb. Ook het smedewerk op de dakkapellen zou zo van Bedaux kunnen zijn. Zij hebben goed naar elkaar gekeken. En ook hier hebben de eigenaren hun pand niet altijd met respect behandeld. De nieuwe kozijnen hebben veel te brede lijsten gekregen en de rolluiken devalueren de architectuur van de gevel.

Lange Schijfstr 88-80

De vijf woningen met drie garages op nr. 88 tm 80 zijn gebouwd in 1938 door aannemer Joh. Appels; de handtekening van de architect is niet te ontcijferen. De woningen zien er nog redelijk uit, slechts een enkele heeft de kozijnen anders ingedeeld. Een mooie warme roodbruine baksteen, terugliggend gevoegd.

Lange Schijfstr 101-107

We draaien om en gaan via de overkant terug. Een groot deel van de straat wordt in beslag genomen door de zaal van Pas Buiten. Vervolgens krijgen we nr. 101 tm 105, drie huizen die de eigenaar van Pas Buiten de heer A. Verbunt in 1909 liet bouwen met Jos. Donders als architect. (zie ook publicatie Jos. Donders Wout van Bommel, pag. 93). Ze hebben alle in de zestiger jaren een nieuwe gevel gekregen. Het ontwerp van nr. 101 is van Architectenbureau M.E. Veugelers(1962). De begane grond waar eerst een automatenhal gevestigd was heeft later nog een nieuwe raamindeling gekregen. De gevel van nr. 105 dateert van 1956 en is ontworpen door architect L. de Graaf. Nr. 103 en 105 hebben hun gevel in 2007 nog verder verhoogd en op het niveau van 101 gebracht.

Lange Schijfstr 107-135

Nr. **107** is een oud pakhuis. In 1912 werd het uitgebreid. Het was toen eigendom van de heer D. Gersons, een koopman. F.C. de Beer was zijn architect. In de loop der tijd hebben er allerlei bedrijven in gezeten. Het pand is onlangs verbouwd tot 15 appartementen in opdracht van architect G.J.B.W. Scholten. Hierbij heeft het veel historische kwaliteit verloren. De bakstenen gevels zijn geschilderd en de oorspronkelijke ramen zijn vervangen door vlakke profielloze kunststof kozijnen. Als Residentie Wolkam herbergt het nu 15 adressen: nr. 107, 107-02, 109 tm 135.

Lieve-Vrouweplein 1-4

We steken de Capucijnenstraat over. Op de hoek zien we een pand dat zijn adres heeft in de Capucijnenstraat (2-02) en aan het Lieve Vrouweplein, nr. 1. Het bouwarchief verstrekt er geen informatie over. Het pand moet in 1960 gebouwd zijn. Er is in 2019 nog een verdieping bovenop gebouwd.

Lieve-Vrouweplein 3-2

Nr. 2 heeft nog de oorspronkelijke gevel van vóór 1900, maar er is wel iets eigenaardigs aan de hand. Nr. 3, dat tot 1939 een gevel in spiegelbeeld had heeft die toen vervangen door de gevel die we nu nog zien. We zien dat de aanzet van een boog boven de voordeur van no. 2 abrupt door de nieuwe gevel wordt afgekapt. Dit had verboden mogen worden maar dat is niet gebeurd.

Ook nr. 4 is een bijzonder pand. Als je goed kijkt staan er geschilderde letters op de gevel. We lezen iets van 'kleermakerij'. In 1921 werd deze gevel verhoogd, dwz. de puntgevel rechts met de twee ramen op de verdieping en het zolderraam daarboven. Mooie baksteenversieringen onder de getoogde bogen op de begane grond.

Lieve-Vrouweplein 5-4

Aan de gevel van nr. 5 is in de meer dan honderd jaar dat ze bestaat niet veel gebeurd. Er zijn wat apparaten aan gehangen die de schoonheid niet bevorderen en de baksteen is in twee kleuren geschilderd. Verder is alles bij het oude gebleven. Een mooie dakkapel boven de linker voordeur.

St Annaplein 13

We gaan rechtsaf het **Sint Annaplein** op. Het pand op de hoek is nr. 13. De winkelpui is er in 1961 ingezet, in opdracht van juwelier A. Wilke, naar een ontwerp van Architectenbureau van de Braak uit Amsterdam. De omlijsting van gebroken natuursteen schuurt enigszins met het ritmisch verspringend metselwerk erboven. Voor 1961 zaten er links van de entree twee en rechts één schuifvenster.

St Annaplein 12-7

Nr. 12, 11, 10 en 9 zijn panden gebouwd in 1924. Toen waren het 'drie winkelhuizen en één bovenwoning'. De opdrachtgever was tailleur C. Faes Vrinds. 'Mooie panden maar ze doen niet Brabants aan' was de eerste reactie van collega Ad. A. Machen is de architect en dit was voor mij aanleiding om wat achtergronden van deze architect in dit verslag op te nemen. Machen (spreek uit Masjen) kwam uit Naaldwijk en vestigde zich samen met zijn Rotterdamse compagnon W. Meyneken in 1914 in Tilburg. Meyneken vertrok in 1922 naar Nederlands Indie. Hun bekendste werk is L'Echo des Montagnes op het Korvelplein. Dus geen Brabantse architecten, vandaar. De rechteretalage oogt nog origineel. Ook de ramen op de verdieping en de twee dakopbouwen hebben op één raam na hun raamindeling behouden. We zetten ze op onze **HI**lijst.

St Annaplein 7a-6

Nr. 7 en 7a zijn oorspronkelijk twee winkelhuizen geweest. Over het rechtse pand verstrekt het bouwarchief geen informatie, over het linkse dat het pand in 1925 door manufacturierster C.M. van Asten gebouwd is onder architectuur van Jos. Panis en dat in 1931 de twee winkelhuizen door C. van Asten, handelaar in meubelen zijn samengevoegd. Een beetje somber gebouw door de bruine kozijnen en boeiboorden. We mogen aannemen dat Panis ook het rechter winkelhuis ontworpen heeft. Nr. 6 is in 1929 gebouwd. Het waren toen twee winkelhuizen met in de tuin een bontwerkerij en de opdrachtgever was de Firma Dora van der Ven. De etalage is niet meer origineel maar de panden vormen toch een imposant geheel. De naam van de architect is helaas niet meer te ontcijferen.

St Annaplein 4-Korvelseweg 15

De twee panden op **nr. 4 en 3** dateren van voor de vorige eeuwwisseling. Van 3 hebben we niet veel gegevens, van nr. 4 weten we dat er verschillende huisartsen gewoond hebben. Indrukwekkende herenhuizen, nog in originele straat. Ook nog bijzondere dakkapellen. Ze verdienen een plaats op onze **HI**lijst. Het plein gaat bijna ongemerkt over in de weg, het Sint Annaplein wordt **Korvelseweg** en we beginnen hier met nr. 15. Met nr. 15 zijn we weer beland bij de nieuwe lelijkheid van de jaren zeventig. Afschuinde hoeken en een grauwe gevelsteen. In 1976 bouwde de heer A. Melis hier zijn caravanwinkel, De Graaf was zijn architect, beneden winkel, boven een woning. Rechts zat aanvankelijk een onderdoorgang, die is in 1986 dicht gezet.

Korvelseweg 19-21

Dan is no 19 aan de beurt. De oudste informatie dateert nog van 1906. De Korvelseweg heette toen nog Haringseind. In 1920 liet sigarenmaker A. Happel zijn winkelpui vergroten. Zijn pand was toen nog eenlaags met zadeldak. De huidige gevel dateert van 1937. De etalage is daarna nog ettelijke malen gewijzigd.

Op nr. 21 komen de in 1984 gebouwde St. Annawoningen van Hurkmans en Kovos om de hoek kijken.

Korvelseweg 25-29

Nr. 25 is een winkel-woonhuis, in 1920 gebouwd, in opdracht van de firma Boomsma en Hetteema, aannemers. De architect was P. H. van Meer als ik het goed lees. Het pand heeft op een of andere manier een industriële uitstraling. De mooie gevel heeft nog de oorspronkelijke indeling. We plaatsen het op onze **HI**lijst.

Nr. 27 is in 1958 gebouwd. Arn. van Poppel was toen de architect. In 1997 is er een nieuwe winkelpui aangebracht.

Nr. 29. Een oud pand. In 1921 verhoogt tailleur H. Kneepkens zijn achterbouw. De voorgevel krijgt in 1929 zijn tweede bouwlaag. De huidige gevel dateert van 1961 en is van de architecten Ghering en van Dooren.

Korvelseweg 31-35

31 D

Op de hoek zien we nr. 31, in 1927 als koffiehuis gebouwd, een ontwerp van Arn. van Poppel, die veel zorg besteedde aan de vormgeving van de schoorsteen en de entree van de woning.

Op nr. 33 en 35, twee winkelhuizen gebouwd in 1939 en de architect was S. Konings. Een sober gebouw, P. en M. Robbe, koopvrouwen, waren de opdrachtgevers. Nr. 33 heeft onlangs zijn gevel wit geschilderd.

Korvelseweg 39a

Nr. 37 en 39 zijn in 1979 gebouwd als een winkel met twee bovenwoningen, naar een ontwerp van Architectenburo Le Compte. Als ik het goed heb is de gevel nog niet zo lang geleden gestuukt.

Korvelseweg 45-41

Nr. 41 en 43 zijn in 1907 gebouwd, twee woonhuizen, waarvan een met winkel. De deur in het midden is de achterom. De architect was Johan Waijers (bron Stichting Straat) Hij bouwde dit fraaie pand in opdracht van A.S. Smulders- Waijers. Mooie details. We maken er een **HIP**pand van.

Op nr. 45 treffen we wijnkoperij van Bilsen aan. Het pand is meer dan 120 jaar oud. De oudste tekening die we van dit pand in het gemeentearchief aantreffen dateert van 1934. Toen werd het woonhuis verbouwd tot winkelwoonhuis en werden 2 ramen links van de voordeur vervangen door een groot etalageraam. In 1957 heeft van Bilsen architect J.G. Mulders ingeschakeld om de etalage te vergroten tot het huidige formaat. Boven de moderne etalage is nog heel veel moois te bewonderen op de tegeltableaus vlak onder de goot. Op Wiki Tilburg lees ik net dat dit pand in 1897 gebouwd is door en voor architect Henri van Abeelen. Hij heeft hier dus gewoond voordat het pand een winkel werd.

Korvelseweg 47-55

Nr. 47 is een pand dat in 1905 is gebouwd door architect van Abeelen, jawel, de buurman dus, samen met een pand nr. 49, dat later gesloopt werd, toen nog twee woningen. Nr. 47 kreeg in 1931 een gevelverhoging van Bern. Simons en werd in 1964 verbouwd tot winkel, met over de hele breedte van het huis een moderne etalage, net als bij de buurman, maar dan van iets mindere kwaliteit.

Nr. 49, 51 en 53 is nu één pand. In 1960 werd het linkerdeel gebouwd; J. Mulders was de architect. In 1973 mocht Noud Heerkens het rechterdeel bouwen.

En dan hebben we op de hoek nr. 55, nog een oud pand. In 1964 werd hier door architect Arn. van Poppel een gevel voorgezet die later door anderen weer gewijzigd werd.

Korvelseweg 57-59

Het pand op de andere hoek met de Van Sonstraat heeft zijn adres (nr. 39) in die straat en komt straks aan de beurt. Het is wel samen met de volgende panden Korvelseweg 57 en 59 betrokken geweest bij één grote verbouwing in 1967 met als opdrachtgever aannemer Frans Doomen die op nr. 39 zijn bedrijf had en woonde. Nr. 57 en 59 dateren van 1923 toen de smeden J. en F. van Son hier een woning (57) en winkelhuis (59) lieten bouwen en om de hoek in de Van Sonstraat, jawel, naar deze Van Sonnen genoemd, een smederij.

Korvelseweg 61

Op **nr. 61** treffen we een pand met een geschiedenis. In 1915 bouwde een mevr. Wed. H. Schoutteten hier een heel mooi herenhuis. (architect H. van de Hout) In 1926 trekt leerfabrikant W. van Arendonk-Bergmans in het pand. Hij verbouwt het met Frans Hovers. Dan koopt textielwinkelier Loykens het pand in 1957 en laat Jos. Bedaux er een eigentijdse gevel voorzetten(1963). Een twintig jaar geleden heeft het pand een woonbestemming gekregen en de etalage een andere indeling maar boven is het nog een originele Bedaux gebleven met botticinostrips op de gevel en koperen leien op het dak. Links op de gevel zijn nog de restanten te zien van de letters Loykens die dwars op de gevel waren aangebracht. De lage brede dakkapel rechts in het dak is een latere toevoeging. Het uitgebouwde raam op de verdieping is aan restauratie toe. Het pand heeft intussen zoveel aan kwaliteit verloren dat het niet meer voor een HIPwaardering in aanmerking komt. (Korvelseweg nr. 61-01 tm 61-11 en Gardiaanhof 80.)

Korvelseweg 63-69

Dan volgt een tamelijk kleurloos appartementengebouw. Een oranje baksteen. Er zijn een zestal panden voor gesneuveld en het zevende, nr. 75, staat als gevolg van deze bouw al jaren lang op instorten. (2006). Het betreft 23 appartementen en een commerciële ruimte, gebouwd in 2006 in opdracht van Conforza uit den Bosch. (nr. 63-01 tm 63-08, 65-01 tm 65-08, 67-01 tm 67-07 en 69.).

Korvelseweg 75

Achter een tijdelijk kunstwerk staat een staalconstructie de gevel van nr. 75 omhoog te houden. Het pand werd in 1929 gebouwd en heeft de huidige, lelijke gevel in 1973 gekregen. Er was toen een café in gevestigd.

Korvelseweg 77-85

Nr. 77 bestaat ook al meer dan honderdtwintig jaar. In 1917 kom ik de naam van manufacturier A. van Loon tegen in het bouwarchief. In 1920 krijgt het dan nog eenlaagse pand met zadeldak een mooie etalage. In 1941 gaat de winkel een laag omhoog. Winkelierster A. Donders is dan opdrachtgever. Zij schakelt F. Ruts voor het ontwerp in.

Nr. 79 is ook gebouwd vóór 1900. Hier is het eenlaagse mansardehuis in 1981 verhoogd. De oudste naam die ik hier tegenkom is die van timmerman A.C. Lepelaars, in 1917. Heel het rijtje hier lijkt van vóór 1900 te zijn. Nr. 81 is het ook. In 1955 wordt hier de gevel tweelaags, een ontwerp van L. de Graaf. Het bovenraam was toen nog zesruits. Nee, niet alles is hier negentiende eeuws. Nr. 83 is als winkelhuis gebouwd in 1920 in opdracht van timmerman A. Lepelaars. Die kwamen we net ook al tegen. De gevel van 1920 was nog eenlaags. Deze is in 1957 tweelaags geworden ook door L. de Graaf. En dan is nr. 85 aan de beurt. Dit winkelhuis is in 1923 gebouwd in opdracht van J. Simons, toen nog zonder kap, maar wel al tweelaags. In 1930 is de kap inclusief de dakkapel het aanzicht gaan sieren.

Korvelseweg 87-95

En dan weer zo'n groot appartementencomplex met de mooie naam De Gardiaan, veel groter dan je denkt. Het loopt de hoek om, de Gardiaanhof in, en heeft daar een soort binnenplaats. Het kruipt omhoog tot vijf lagen, het herbergt zogeheten starterswoningen, ontworpen door Horio Van Weelden Architecten uit Eindhoven.(2010). We noteren in totaal 78 adressen, aan de Korvelseweg en de Gardiaanhof.

Korvelseweg 107

Aan de andere kant van de Gardiaanhof en met zijn voorgevel aan de Korvelseweg nr. 107 ligt de in 1983 gebouwde winkel van Pepita; nu is er Piet Kennis gevestigd. Architect H.J.J. Leferink uit Goirle heeft het pand ontworpen.

Korvelseweg 111-117

Nr. 111 is in 1960 gebouwd. Aan de voorzijde een winkelhuis en woning en daarachter een werkplaats met drukkerij. L. Maas was opdrachtgever en L.P.M. de Graaf zijn architect. De voorgevel van overwegend glas is later voorzien van nieuwe kozijnen met gestukadoorde borstweringen.

De panden 115 en 117 zijn in 1960 gebouwd in opdracht van F. van Gils. Als je de poort inging trof je daar de bekende dansschool Boutkan, opgericht in 1977 door Cees en Thérèse Boutkan.

Korvelseweg 119-125

De volgende panden hebben weer meer geschiedenis; ze zijn waarschijnlijk van vóór 1900. Nr. 119 laat in 1938 in het bouwarchief zijn eerste teken van leven zien. Mej. De Wed. H. van der Weegen van de aannemer laat er dan achter op het terrein een werkplaats bouwen. Het pand heeft dan nog een mansardekap. In 1951 laat kapper P. van der Weegen de winkel opnieuw indelen: er komt een sigarenwinkel en een kapsalon. Het is niet geheel duidelijk wanneer het pand zijn tweelaagse gevel heeft gekregen. De oudste archiefgegevens van nr. 121 dateren van 1918. F. van de Zande is dan opdrachtgever. Op de van oorsprong gepleisterde gevel zijn in 1954 steenstrips van 2 cm dik geplakt.

Op nr. 123 kom ik de naam tegen van humorist August de Laat. Deze verbouwt in 1923 zijn woning tot winkel. In 1927 krijgt dit huis zijn tweede bouwlaag. Over Aug. De Laat

(1882-1966), ook wel de Guus Meeuwis van de jaren twintig genoemd, las ik in de 'Verhaallijnen van het Brabants Erfgoed' o.a. het volgende:

In zijn eigen platenzaak (gestart in 1917, sinds 1924 gevestigd aan de Korvelseweg 123) verzorgde August drukbezochte demonstraties van destijds uiterst revolutionaire geluidsapparatuur als de Makrofoon en de 100 Watt-concertmachine. Bovenal was deze platenzaak natuurlijk een verkooppunt voor zijn eigen platen. Met name levensliederen als *Het bedelmeisje* en *Vader's brief uit het oude mannen-huis* waren veelgevraagd. Het Brabants Volkslied ging eveneens grif over de toonbank. Ook in België was veel animo voor platen van De Laat; vooral bewoners van de grensstreek deden vaak zijn winkel aan.

Ook op nr. 125 kom ik de naam De Laat tegen. In 1923 wordt hier het zadeldak verhoogd tot mansardekap. In 1964 krijgt de gevel hier een tweede laag en het huidige aanzicht van architect G. Doomen.

Korvelseweg 127-131

Dan zien we een vrij nieuw winkelcentrum, gebouwd in 1990, in opdracht van Nedmaco Eindhoven en het ontwerp is van Luijten Architectuur en Stedenbouw Hilvarenbeek.

Korvelseweg 127-131 D

Het omvat winkelruimte en 10 appartementen, Korvelseweg nr. 127, Observantenhof 1 tm 11 en Korvelseweg 131. De gevels zijn er in de loop der tijd wat kleuriger op komen te staan. De betonkleurige pilaren die het woongedeelte dragen zijn in 2017 donker grijs geschilderd.

Korvelseweg 151-153

Nr. 151 maakte in 1907 onderdeel uit van een rijtje van drie eenlaagse zadeldakwoningen, toen eigendom van Mej. M. Diepen. In 1919 werd dit huisje door coiffeur L. v.d. Berg verbouwd tot winkelhuis en in 1926 tekende Bern. Simons de nieuwe tweelaagige gevel met de twee dakkapellen die we nu nog zien. In 1954 tekent Jos Schijvens een nieuwe winkelpui die hij onder de naam van N.V. Architectenbureau Jos. C.A. Schijvens in 1965 moderniseert. Dat is de pui die we in grote lijnen nu nog zien. Bij 153 krijgen we in het bouwarchief dezelfde gegevens te zien als op nr. 151, terwijl het toch om een ander pand gaat. We zien hier een vernieuwde, opgetrokken tweelaagse gevel en dat zal gebeurd zijn rond 1955, te zien aan het zesruitse raam dat in die tijd in de mode was.

Korvelseweg 157-155

Nr. 155 en 157 zijn heel bijzondere huizen. Ze moeten al heel oud zijn en aan de gevels lijkt niet veel veranderd te zijn. Maar als je de tekening van de renovatie in 1979 erbij pakt zie je dat er toen veel veranderd is. Er is een groot verschil tussen bestaand en nieuw. En als je de gevels nu in het echt ziet denk je dat die wijzigingen niet hebben plaats gevonden zo goed is het gebeurd door eigenaar P. Knapen. Als dit verhaal klopt dienen we dat te belonen met een **HIP**vermelding. Op het achterterrein van nr. 157 is in 1921 in opdracht van de Wed. H. van der Weegen een timmerwerkplaats gebouwd. Deze fa. was hier in de buurt blijkbaar goed bezig.

Korvelseweg 163-159

Op nr. 159 en 161 heerste al in 1912 bedrijvigheid. In dat jaar breidde de Fa. L. H. Gooren, chemische wassers, haar bedrijfsruimte uit met een strijkkamer. In 1958 heet het bedrijf Wasserij St. Maurice en heet de eigenaar H. Zoontjes. Deze bouwt op nr. 161 in 1964 een woning, vóór zijn wasserij. In 1991 verschijnt dan P.A. (Peerke) Hessels op het toneel. Die bouwt dan de hele zaak om tot meubelwinkel en woning. Het pand krijgt dan van bouwkundig adviseur P.C. Hessels uit Made het huidige verbrede aanzicht. Op nr. 163, ook een oud pand, heeft lange tijd een café gezeten. Het pand was aanvankelijk eenlaags met zadeldak en heeft in 1961 de huidige gevel gekregen, een ontwerp van L.P.M. de Graaf. Rond 1984 heeft het pand een woonbestemming gekregen van de nieuwe eigenaar M. Hartveldt.

Korvelseweg 169 terras

De gevels van nr. 159, 161 en 163 vormen hier samen met vier volwassen platanen en de gevel van café Berlin een pittoresk voorplein voor de rijksmonumenten op nr. 165 en 167.

Korvelseweg 165-167 B

Korvelseweg 165-167 A

Hier schreven we moNumenten 198 (kapucijnenklooster) en 199 (kapel) over die we onderstaand citeren

Dit Kapucijnenklooster is een rijksmonument. Het is in een sobere stijl gebouwd tussen 1880 en 1882 naar een ontwerp van Valerius van Deurne, een van de eigen Kapucijnen.

In de jaren '30 was het klooster te klein en werd er een extra etage aan toegevoegd. De oude kap werd hiervoor opgevijseld en daaronder werd een nieuwe verdieping gebouwd. Het gebouw, opgetrokken in een rode Belgische baksteen, heeft een carréplaattegrond, waarvan één zijde wordt ingenomen door de kerk. De voorgevel van het klooster telt tien traveeën. In de binnentuin is de begraafplaats waar de tientallen identieke zwarte gietijzeren grafkruisjes imponeren. Ook zien we hier een groot kruis met een wit gietijzeren corpus. In de gang memoreert een eikenhouten bord met siersnijwerk de overledenen. Een imposante ruimte is de sacristie. Deze heeft donker eikenhouten snijwerk en een rijke lambrisering. De kapucijnen of minderbroeders behoren tot de zogeheten 'bedelorden'. Zij vestigden zich in 1882 in Tilburg. Onder de Tilburgse bevolking verwierven zij grote bekendheid als 'biechtvaders'. Veel mensen die het niet zo goed met hun parochiegeestelijken konden vinden, gingen bij de paters kapucijnen te biecht. Verder stonden zij bekend om hun 'volkspreken'.

Het altaar in de kerk werd in 1887 vervaardigd door de broeders Adrianus der Kinderen en Urbald Jonkergouw. Aan weerskanten is een rondboogopening, waardoor de paterskapel zichtbaar is. Kerk en klooster zijn tegelijkertijd gebouwd. De neobarokke stijl grijpt in vormentaal terug op die van de achttiende eeuw. De eenbeukige kruisvormige kerk heeft een schip van zes traveeën, een rechtgesloten koor en transept van elk één travee. De kerk is opgetrokken uit machinale rode baksteen met zandsteengele bakstenen speklagen, hoekblokken en decoratieve lijsten. Op de zadeldaken liggen leien, de plint is van hardsteen. De hoofdingang is voorzien van een rijk bewerkte houten omlijsting met zuilen. In een rondboog heffen twee armen zich op naar een kruis in een lauwerkrans. Daar boven het beeld van de gekruisigde Christus, met Maria en Johannes. Langs de wit gestuukte wanden in de kerk staan aan beide zijden drie biechtstoelen met halfronde plattegrond met zuiltjes. Daar boven kruiswegstaties uit 1882, olieverf op doek in houten lijst met kruis. Het hoofdaltaar is het middelpunt van de kerk en maakt onlosmakelijk deel uit van de neobarokke architectuur.

Paterstr 50

Capucijnenstr 78 A

Capucijnenstr 78 B

We gaan rechtsaf de Paterstraat in en bekijken hier de rechterkant van die voornamelijk in beslag genomen wordt door de kapel van het kapucijnenklooster. Maar op nr. 50 treffen we dan toch nog één adres aan. Hier zetelt de Dogmatische Unie in een pand waar ook het voormalige KMTgebouw was gehuisvest, Capucijnenstraat 78. Ook over deze panden schreven wij in moNUment nr. 200 dat wij ook hier letterlijk aanhalen.

Voormalig KMT-pand in 1912 gebouwd naar een ontwerp van architect F.C. de Beer. De opdracht kwam van de vereniging van Paters Capucijnen te Handel. Het heeft daarna nog meer functies gehad. Het is geen monument. Dit grotendeels eenlaags gebouw staat achter op het terrein van het Capucijnenklooster aan de Korvelseweg. Het is gebouwd als 'RK. Militairen Verenigingsgebouw', later kreeg het de naam Katholiek Militair Tehuis. Je had in Tilburg ook een PMT, aan de Olijfstraat in de Reit. De militairen kregen hier geestelijke verzorging. Er is in de loop der tijd veel aan het KMT-pand verbouwd. In 1913 werd er een schietbaan bijgebouwd die in 1940 overdekt werd. In 1948 werd deze schietbaan omgevormd tot jeugdlokaal. In 1961 kwam er een beheerderswoning boven de ingang bij.

Het gebouw werd ook gebruikt als retraitehuis. Rond 1980 werd het pand omgebouwd tot buurthuis van de wijk St. Anna. Maar het buurthuis verhuist in 1999 naar de Nieuwe Stede. Er komt dan een dierenkliniek in, die er nog steeds in gevestigd is. Een fraaie stijlvol ingerichte kapel maakt onderdeel uit van het gebouw. De Dogmatische Unie is hier gezeteld. (Paterstraat 50) Deze Unie is in 1980 in Tilburg opgericht. Zij opereert binnen de R.K. Kerk maar wil niets weten van de liturgische hervormingen van het tweede Vaticaanse Concilie.

Capucijnenstr 78 C en D

We lopen langs de lange fraaie kloostermuur van de Kapucijnen tot we in de muur een deur met nr. 76a zien. Hier gebeurt blijkbaar wat anders dan een kloostertuin ommuren. En ook hier geeft het bouwarchief weer antwoord op onze vraag. In het verleden heeft de Stichting Don Bosco, afdeling meisjes, hier een eenlaags jeugdhuis genaamd 'Den Herd' gehad. In 1957 heeft Pater Hygimus, de directeur van de Stichting nog een vergunning gekregen voor een uitbreiding van het gebouwtje. Blijkbaar is het pand intussen van bestemming veranderd want in 2003 is er een vergunning gevraagd voor het bouwen van een zwembad achter de woning.

Capucijnenstr 78 E

Capucijnenstr 76 B

We vervolgen onze weg langs de tuinmuur die nu een echte tuinmuur is totdat we op nr. 76 weer een rijksmonument tegenkomen: rechts het voormalig fraterhuis en links het voormalige jongensweeshuis Anthonius van Padua dat dateert van 1894 en is ontworpen door H. van den Abeelen. Achter het Fraterhuis de in 1933 gebouwde kapel van architect Constant Panis. Vanwege zijn heldere akoestiek is er nu een opnamestudio (Maarten Hartveldt, een naam die we net al tegenkwamen) in gehuisvest. Een mooi torentje bekroont een dak belegd met geglazuurde romaanse pannen. Links van de kapel en achter het weeshuis zijn in 1991 door de Vereniging Volkshuisvesting Tilburg 36 seniorenappartementen gebouwd die uitkijken op de nu openbare fraterstuin. (architect Pierre van der Geldt). (Frater Mattheushof 2tm 12, 14 tm 22, 24 tm37). In het weeshuis zit nu een steunpunt voor bejaarden (Frater Mattheushof nr. 1, 13 en 23) en in het klooster en de kapel zijn enkele bedrijfjes gehuisvest. (Capucijnenstraat 76, 76-01 tm 76-09 en Mattheushof 40 en 41).

Capucijnenstr 76 A

Over het fraterhuis en de kapel schreven we ook moNumenten, resp. nr. 202 en 203. Ook deze citeren we hier:

Het voormalige fraterhuis en links daarvan het voormalige jongensweeshuis Antonius van Padua. De beide rijksmonumenten dateren van 1894 en zijn ontworpen door H. van den Abeelen. Het fraterhuis is gebouwd in een sobere neorenaissance stijl. Het heeft twee bouwlagen met een mansardedak met leien. De voorgevel telt zeven traveeën, drie aan elke kant van de entreetravee. In de topgevel boven de entree zien we een nis met een beeld van de heilige Antonius van Padua. In het dakvlak staan zes dakkapellen met een betimmerde topgevel, een leien dakje en een piron. De brede ramen hebben een kleine roeeverdeling. Aan de onderzijde van de gevel een natuurstenen plint. Het klooster biedt nu onderdak aan enkele kleine ondernemingen. Iets schuin naast het fraterhuis staat het voormalige jongensweeshuis. Het is een eenlaags gebouw met mansardedak, gedekt met leien. Het heeft zes traveeën en een natuurstenen plint. De zes kruiskozijnen met schuiframen hebben een kleine roeeverdeling. Toen het weeshuis te klein werd is in 1916 Huize Nazareth gebouwd. Het voormalige weeshuis doet nu dienst als ontmoetingsruimte voor buurtbewoners. Aan de achterkant zijn in de jaren negentig een dertigtal

seniorenwoningen gebouwd die uitkijken op de fraaie voormalige fratertuin. Rechts van het fraterhuis de bij het klooster horende kapel.

Capucijnenstr 76 KA en KD

Vormalige kapel, Frater Matheushof, 40 en 41

Dit rijksmonument is in 1933 gebouwd naar een ontwerp van Constant Panis in een expressionistische stijl. De kapel is thans in gebruik als opnamestudio.

Achter het Fraterhuis, dus niet direct zichtbaar vanaf de Capucijnenstraat, ligt dwars op de straat deze kapel. Het middenschip is de hoogste en breedste bouwmassa en telt vier traveeën. Het koor daarachter is iets smaller en lager. Het geheel is uitgevoerd in baksteen en heeft in hoogte verspringende daken, die voorzien zijn van romaanse pannen met daaronder forse gootlijsten. Op het hoogste dak zien we een parabolvormig torentje. In de voorgevel is een stenen kruis in het metselwerk aangebracht met daaronder drie kleine ramen met spitsboog. Deze gevel wordt links beëindigd door een smalle toren, of is het een schoorsteen? Inwendig wordt het schip overwelfd door spitsbogen. Het schoonmetselwerk is wit geschilderd. Het glas-in-lood en de vloer zijn nog oorspronkelijk. Tot 1990 hoorde de kapel bij het fraterklooster. Nu is ze eigendom van de componist Maarten Hartveldt die er een geluidstudio met variabele akoestiek in heeft gerealiseerd. Het winnen van een Edison Klassiek in 1996 bezorgde deze Chapel Studio internationale bekendheid. De sfeer en functionaliteit van deze bijzondere ruimte maken deze ook geschikt voor huwelijk, uitvaart, concerten en lezingen.

Capucijnenstr 74-70

Ook op de nummers **74 tm 70** blijft de **Capucijnenstraat** het bekijken waard. Drie negentiende-eeuwse huizen. In 1926 stonden ze op naam van C.A. Mutsaers, directeur van een wollenstoffenfabriek. In 1986 zijn bij een renovatie de dakkapellen wat op elkaar afgestemd. Er is nog heel veel origineels en moois in deze gevels te zien. We zetten ze op onze **HI**lijst. Nr. 70 was in 1978 nog een onbewoonbaar verklaarde woning. Gelukkig is ze weer opgeknapt.

Nr. 68 en 66 dateren ook van vòòr 1900. Mooie gestuukte gevels. Nr. 68 heeft in 1971 zijn woonkamerraam verbreed en zijn kleine dakkapel met tentdak ingeruild voor een

groter en gangbaarder type, bij nr. 66 is het raam in 1969 verbreed en in 1975 de dakkapel vernieuwd.

Nr. 64 heeft in 1975 zijn eenlaagse gevel met twee ramen en een topgevel verruild met de tweelaagse gevel die we nu zien.

Capucijnenstr 62-60

Nr. 62 en 60 zijn in 1906 gebouwd in opdracht van C. Bogaars. Mooie huizen maar ze hebben in de loop der tijd wat moeten inleveren. De topgevel boven de voordeuren is 'getopt'. De bekroning met een trapgevel is verwijderd. Bovendien zijn de bovenlichten boven raam en voordeur bij nr. 60 dicht geplankt. Toch is er nog genoeg moois te zien, zoals de nis boven de poort bij nr. 62.

Capucijnenstr 58-54

Capucijnenstr 54

De woningen **58 en 56** en het Café De Troubadour op **nr. 54** zijn als een ensemble gebouwd, vòr 1900. Het café is op de hoek afgeschuind en heeft hier zijn ingang onder een klein topgeveltje. Wij bezochten het café al op onze wandeling in 2012. Ik citeer uit het verslag van toen:

'Het café is open, even naar binnen kijken, een mooie bruine kroeg en wie ontmoeten we daar: Rob Verbunt, een van de nazaten van de wijnfamilie, ook bekend als uitbater van het voormalige café Bobby Bunt in de Telegraafstraat. Hij geeft een kleine inkijk in zijn klantenbestand, waarna Ad bekent dat hij vroeger ook tot dit bestand behoorde, maar nu een serieuzer leven is gaan leiden.'

Op nr. 58 komen we in 1923 de naam tegen van Fr. Van Hest, getouwsteler. In 1976 wordt hier het woonkamerraam vergroot. De eerste naam die wij op nr. 54 tegenkomen is die van F. Kusswetter. Ook de naam van Ham komen we in het archief veel tegen. Het café heette ook lange tijd 'Café van Ham. In 1967 werd er aan de Van Sonstraat een vleugel aangebouwd. Het pand is rond 2010 wit geschilderd. We zetten het sfeervolle ensemble met zijn fraaie dakkapellen op onze **HI**lijst.

va Sonstraat

We gaan de Van Sonstraat in. Een knus straatje. De auto's mogen er niet parkeren, zo smal is het. Ad vertelt dat de Gemeente in 1975 de hele St. Annabuurt wilde slopen. Het woningbestand bestond voornamelijk uit kleine woninkjes, meer dan 100 jaar oud, en de meeste in particulier bezit. De buurt heeft zich toen fel verzet tegen deze afbraakplannen en met succes. De woningen hebben allemaal een opknapbeurt gekregen en zijn nu erg gewild, met name bij studenten en kunstenaars. Maar ook de oorspronkelijke bewoners blijven er graag wonen.

v Sonstr 1-7

We beginnen met de rechterzijde en lopen dan via de overkant terug. Nr. 1, 3 en 5 zijn eenlaagse huizen met mansardekap, meer dan honderdtwintig jaar oud, tegelijkertijd gebouwd. Nr. 1 heeft twee ramen, nr. 3 en nr. 5 één raam. Nr. 5 heeft dat raam een keer verbreed en de voordeur ingekort.

Nr. 7 tm 15 zijn vijf eenlaagse huizen, ook negentiende-eeuws, waarschijnlijk alle even oud, met oorspronkelijk één raam in de gevel en een zadeldak. Nr. 7 heeft in 1978 zijn gevel vernieuwd (raam verbreed en deur ingekort) en twee losse dakkapellen gekregen. Deze zijn in 2014 aan elkaar gekoppeld. Nr. 9 heeft in 1979 zijn raam verbreed.

v Sonstr 11-19

Nr. 11 heeft in 1960 zijn huidige tweelaagse gevel gekregen. Bij nr. 13 zijn de dubbele dakkapel, de ingekorte deur en het verbrede raam in 1977 in het zicht gebracht en nr. 15 heeft zijn mooie gevel tot vandaag oorspronkelijk gelaten.

Nr. 17 en 19 zullen ook tegelijkertijd gebouwd zijn. En ook nr. 21 en 23. Alle vier zadeldakwoningen van vòòr 1900. Bij 17 kom ik in 1929 de naam van ploegbaas A. de Beer tegen en bij nr. 19 in 1931 de naam van winkelier J. van de Wouw. Nr. 17 heeft in 1998 de huidige gevel gekregen met de grote dakkapel, zijn ingekorte deur en verbreed raam. Bij nr. 19 is datzelfde gebeurd in 1967.

v Sonstr 21

Nr. 21 heeft nog zijn fraaie gevel met geblokt stuwwerk bewaard. De dakkapel dateert van 1992. Nr. 23 heeft zijn gevel in 1969 verhoogd en de huidige indeling gegeven.

v Sonstr 25-31

Nr. 25 heeft in 1928 zijn gevel met een tweede laag verhoogd. De bovenkant was licht getrapd afgewerkt maar de trap is gesloopt of onder de gootlijst weggewerkt. De opdrachtgever was winkelier H. vd. Meijs.

Op nr. 27 kom ik bij een interne verbouwing in 1931 Mej. J. Deliën tegen. Het huis is dan nog eenlaags met zadeldak. Pas in 1992 krijgt het zijn tweede bouwlaag met het huidige aanzicht.

Op nr. 29 verbouwt textielarbeider A. van de Boer in 1928 zijn dan nog eenlaagse woning. Hier gaat de gevel in 1976 omhoog.

De gevel van nr. 31 is al in 1924 opgetrokken tot de huidige hoogte in opdracht van wever C. van de Wijngaard. Ze heeft nog dezelfde raamindelingen.

v Sonstr 33

Nr. 33 en de smederij op 33a zijn in 1929 gebouwd in opdracht van de smid P. van de Loo. De ietwat sobere architectuur is van Bern. Simons. De smederij stond achter op het terrein en was bereikbaar door de poort. Alles verkeert nog in originele staat.

v Sonstr 37

Nr. 35 en 37 hebben in 1933 in opdracht van schilder H. Simons deze verhoogde gevel gekregen, in een rode steen, anders dan de steen van de eerdere eenlaagse gevel. Mooie gevels.

En dan tot slot op de hoek met de Korvelseweg op nr. 39 heeft in 1929 Jos. Donders een huis ontworpen voor een heer J. Mulder, een merkwaardig huis, een meter of vijf diep maar ik schat wel een meter of twaalf breed. In 1951 is aannemer Doomen in dit huis getrokken en heeft het van andere ramen en deuren voorzien zonder Donders hiervoor in te schakelen. Daarna is het met de aangrenzende panden aan de Korvelseweg no 57 en 59 omgebouwd tot één woongebouw, zoals we straks al gemeld hebben.

Aan de overkant zien we achter het hoekhuis Korvelseweg 55 een in 1976 volgebouwde achtertuin, boven een uitbreiding van de woning en beneden een uitgebreide winkel, een ontwerp van L.P.M. de Graaf.

v Sonstr 40-34

Dan op Van Sonstraat nr. 40 een huis dat nog de fraaie gevel van 1906 heeft, gebouwd in opdracht van wagenmaker H. van Kuijk. De dakkapel heeft uitgezakte wangen gekregen en is wat naar rechts verplaatst.

v sonstr 40

V Sonstr 40

En dan, de straat blijft verrassen, op nr. 38 een voornamelijk zinken gevel die enigszins voorover helt, gebouwd in 1996. Wil Smulders was de architect. Achter deze gevel heeft kunstenaar R. Moonen zijn atelier in de oude wagenmakerij die H. van Kuijk hier in 1913 gebouwd heeft.

Nr. 36 en 34 zijn negentiende-eeuwse woningen, oorspronkelijk eenlaags met zadeldak. De naam van fabrieksarbeider H. van Gool kom ik in 1926 op beide adressen tegen. Nr. 36 verhoogt in 1992 zijn gevel en krijgt het huidige aanzicht. Nr. 34 doet dat al in 1958. De gevel krijgt dan van architectenbureau v.d. Braak stalen ramen met boven een vierruits- en onder een zesruitsverdeling. Deze verdelingen zijn er in 2015 uitgehaald.

v Sonstr 30

Nr. 32 en 30 is als één pand in 1966 gebouwd in opdracht van J. van Bilsen, als magazijn. Aannemer Frans Doomen tekende het plan. Nu rust er op 30 nog een bedrijfsbestemming maar wordt er op nr. 32 gewoond. De gevel is wat aangepast.

v Sonstr 24-18

Nr. 24 tm 18 zijn vier woningen die in één keer gebouwd lijken, vòòr 1900, met mansardekap. Nr. 22 laat nog het meest zien hoe dat er toen uitgezien moet hebben. Nr. 24 heeft rond 2015 zijn grote dakkapel en laag en breed raam gekregen. Nr. 22 heeft deze dakkapel in 2008 aangebracht. Nr. 20 heeft zijn gevel in 1974 verhoogd. Nr. 18 heeft de oorspronkelijke gevel behouden. Daar kom ik in 1932 de naam tegen van fabrieksarbeider F.C. Vermeer.

v Sonstr 16-10

De nummers 16 tm 10 vormen nog een mooi ensemble met hun doorlopende goot en kozijnen en deuren die een eenheid vormen. Die dakkapellen van nr. 12 vallen wél op. Ze zijn in 1996 aangebracht. Vier huizen, meer dan honderdtwintig jaar oud.

v Sonstr 8-2

Nr. 8 en 6 zijn ook zo oud. Ze hebben nog de oorspronkelijke gevelindeling en mooi stukwerk op de gevel. We komen hier in 1926 de naam tegen van metselaar L. Vlems die voor de nrs. 8 en 6, maar ook 4 en 2 de aanleg van hemelwaterafvoeren regelt. Nr. 4 en 2 vallen op door hun mansardekap. Ze hebben ook nog de oorspronkelijke gevelindeling.

We gaan rechtsaf de Capucijnenstraat weer in waar we onze weg langs de rechterzijde vervolgen.

Capucijnenstr 52-44

Nr. 52, het huis op de hoek is in 1980 gebouwd, in opdracht van de Dienst Publieke Werken, naar een ontwerp van Van der Wegen Van der Bolt. In de categorie 'netjes'. Nr. 50 tm 44 zijn als vier dezelfde huizen gebouwd, zo lijkt het, te zien aan de over vier huizen doorlopende dezelfde fraaie kroonlijst. Nr. 50 en 48 zijn nog helemaal origineel gebleven. Bij 46 is in 1928 het woonkamerraam veranderd in een winkelraam in opdracht van schilder Arn. Sloegers. Daarna is er niets meer aan de gevel veranderd. Overigens kende Tilburg kennelijk in 1924 al woningnood. De toenmalige eigenaar van deze woning vroeg in dat jaar vergunning aan om in de voorkamer van de woning het winkelbedrijf uit te oefenen. Daar kreeg hij toestemming voor mits 'een gelijkwaardig vertrek in de woning wordt bijgemaakt (woningnoodwet).

Nr. 44 heeft al in 1926 zijn etalage zoals op nr. 46 gekregen. Meesterknecht C. Lemmens gaf toen opdracht. In 2003 heeft het pand de huidige gevel, met woonbestemming gekregen. Boven zijn de dakkapellen veranderd in een woningbrede dakkapel en beneden is het raam versmald.

Capucijnenstr 36-42

Nr. 42 is ook een negentiende-eeuws huis. In 1925 verbouwde schoenfabrikant J. van der Wee de woning tot winkelhuis. De tekeningen zijn waarschijnlijk met potlood getekend en daardoor bijna onleesbaar. Het huis lijkt toen al zijn huidige hoogte gehad te hebben. Ik zie de naam van Machen als architect staan maar met een compagnon waarvan de naam niet te lezen is. De onderkant van de erker en de bovenkant van de winkel zijn met witte verf 'aan elkaar' geschilderd.

Van nr. 40 is de gevel in 1964 verhoogd. In 1924 was slager Naaykens eigenaar van dit pand dat toen nog een mansardekap had. Slager G. van Veldhoven heeft het meer dan honderdtwintig jaar oude pand deze gevel gegeven.

Nr. 38 en 36 zijn identieke woningen geweest, eenlaags met zadeldak. In 1924 zijn ze al tweelaags geworden in opdracht van verver C. Wittens. Was A.A.C.J. De Chêne de architect? Ik kan zijn naam niet goed lezen. De ramen zijn intussen alle anders ingedeeld.

Nr. 34 is in 1924 verbouwd van woning tot winkelhuis in opdracht van de koopman J.C. Stokkermans. J.C. van Domburg was de architect. De winkel is in 1936 weer woning geworden. De raamindelingen zijn ook hier totaal veranderd.

Capucijnenstr 32

We gaan rechtsaf de **Sint Annastraat** in en beginnen daar aan de rechterkant en lopen dan via de andere kant terug. Op de hoek, op nr. 43a, het pand met afgeschuinde hoek. In 1921 komen we de naam van J. C. Stokkermans ook hier tegen. Hij had toen als beroep landbouwer. Het ging wel om een winkel met slagerij die toen al zijn hoge gevel had aan de Capucijnenstraat met een gebogen kroonlijst en links en rechts twee zuiltjes. Die zuiltjes bekroonden ook de topgevel boven de winkelingang. De gevels zijn hier later blijkbaar rechtgetrokken. In de zijgevel zijn de twee ramen op de begane grond in 1973 veranderd.

St Annastr 43a-45

Het huisje met het zadeldak direct achter de zijgevel hoort ook bij 43 a. Laten we voor de rest van deze straat een afspraak maken. Alle panden in deze Sint Annastraat hebben hun bouwjaar vòòr 1900 tenzij we vermelden dat het anders is. Dan hoeven we het bij **nr. 43** niet over het bouwjaar te hebben maar kunnen we meteen naar 1921 gaan toen koopman Bern. de Laat een dakvenster liet aanbrengen. Nr. 43 is nog een prachtig huis dat nog geheel in originele staat lijkt. Mooie versieringen boven de ramen en een fraai baksteentableau onder de kroonlijst. Het verdient een plaats op onze **HI**lijst.

St Annastr 45

Nr. 45 is ook nog origineel maar hier is de dakkapel wat te zwaar in het beeld vertegenwoordigd. In 1931 zorgt de Wed. Alph. Verrijt de vergunning voor de aanleg van hemelwaterafvoeren.

St Annastr 47-53

Nr. 47 heeft in 1931 het pad rechts naast het smalle huis overbouwd en er een onderdoorgang van gemaakt. Eerder was er in 1921 al door koperslager Van der Linden voor hemelwaterafvoer e.d. gezorgd. De gevel is toen met een tweede bouwlaag verhoogd. In 1977 kreeg het pand een hele nieuwe gevel van Bouw Projekt-Buro Le Compte. De poort is toen versmald.

Nr. 49 zal aanvankelijk hetzelfde huis geweest zijn als nr. 47. Ik kom daar namelijk ook in 1921 de naam van Van der Linden tegen. Hier wordt de woning met eenlaagse gevel en zadeldak in 1964 verhoogd met een tweede laag en geblokt gestuukt.

Nr. 51 en 53 hadden ook dezelfde eenlaagse gevels met zadeldak toen ze in 1923 door spinmeester Frits van der Linden tot tweelaags verhoogd werden. In 1964 werd bij nr. 51 het woonkamerraam verbreed, nadat dat al bij nr. 53 in 1960 gebeurd was.

St Annastr 57-59

Nr. 57 en 59 vertellen een bijzonder verhaal. Dit waren oorspronkelijk twee woningen gebouwd rond de eeuwwisseling. In 1963 gaf de toenmalige eigenaar steenkolenhandelaar C. Dekkers aan architect Kuenen uit Eindhoven opdracht om van de twee woningen één woning te maken en kwam deze met een ontwerp dat er ongeveer uitzag als de huidige gevel. Maar in 1977 heeft de Gemeentelijke Woningdienst het pand weer gesplitst in twee woningen zodat er nu ook links in de gevel een voordeur zit. Het is heel verzorgd uitgevoerd. Wederopbouwarchitectuur in een gevel van een negentiende-eeuws huis. Mooi ook die blauwe sierlijst onder de kroonlijst, die het dak van de gevel los snijdt. Bijzonder, dit verdient een plaats op onze **HI**lijst.

St Annastr 61-65

61 Ds

Op 61 en 63 zien we twee gevels die in 1923 verhoogd werden in opdracht van de caféhouder J. van Dommelen. Nog mooie gevels. Jammer dat nr.63 in 1962 zijn woonkamerraam vergroot heeft.

De gevels van nr. 65 en 67 zijn ook al snel tweelaags geworden, in 1922 al, in opdracht van timmerman J.A. van Hest. Midden tussen de woningen zat een onderdoorgang van 1,5m1 naar een werkplaats achter op het erf. Die onderdoorgang zien we nu nog in de gevel zitten.

St Annastr 77-79

De nummers 77 en 79 zijn in 1955 uitgegeven aan de Heer L. Gaillard die hier 6 garages liet bouwen onder architectuur van Jan Robben, twee garages en vier op het binnenterrein.

St Annastr 46

We steken over en zien daar op nr. 46 een eenlaags huis met twee verbrede ramen. Het linkse is in 1935 aangebracht. Toen zat er nog een deur in de berging links van het huis. Ik kom in het archief in 1923 de naam tegen van koopman H. van Erven en in 1926 van sigarenfabrikant M. van de Hout.

St Annastr 44a-36

Dan op 44a, 42a en 40a, drie woningen, die in 1980 gebouwd zijn in opdracht van Publieke Werken. De architect van deze rode huizen is Jo Hurkmans. Dan zien we op 38 en 36 twee op elkaar lijkende huizen. Nr. 36 is in 1934 verhoogd en dat beviel buurman 38 zo goed dat hij in 1935 hetzelfde deed. Nr. 36 had oorspronkelijk een poort links naast de voordeur. Deze is in 1979 uit het beeld verdwenen.

St Annastr 38 Ds

De gevelsteen naast de voordeur van 38 meldt dat de huizen van 1887 dateren.

St Annastr 30-34

Dan krijgen we een rij van drie vrij authentieke huizen, **nr. 34, 32 en 30**. Jammer dat no 30 met zijn vergrote raam eruit springt. In 1981 gaf de gemeente hier nog vergunning voor. Zou ze dat nu nog steeds doen? Het is wel netjes gebeurd, mooie huizen, met prachtig versieringen in het metselwerk. We maken er toch nog een **HIP** van.

St Annastr 28-24

Nr. 28 heeft zijn eenlaagse gevel met mansardekap behouden maar de gevel zelf in 1964 gewijzigd: een groot raam en een kleine deur.

De gevel van nr. 26 is nog authentiek. Alleen de bovenlichten hebben een keer modern glas gekregen.

Bij nr. 24 komen we in 1921 de naam van schilder P. Burgers tegen. Dezelfde Burgers geeft in 1924 zijn gevel een tweede laag. Later wordt het smalle woonkamerraam verbreed. Niet duidelijk is wanneer.

De hemelwaterafvoer van nr. 22 wordt in 1921 door Wed. C. Simons geregeld. Hier wordt de eenlaagse mansardekapgevel in 1967 vervangen door een geheel nieuwe tweelaagse gevel.

St Annastr 22-20u

Dan volgen drie huizen, nr. 20w, 20v en 20u die betrekkelijk nieuw zijn. Het hoekpand heeft zijn hoek net als alle andere panden in deze buurt afgeschuind maar verder heeft deze nieuwe bebouwing zich weinig aangetrokken van het bestaande. Het plan omvat zes gestapelde woningen gebouwd in 1984 in opdracht van Publieke Werken en is een ontwerp van Jo Hurkmans en de Stichting KOVOS uit Eindhoven. We zien tweekleurige gevels: een paarsbruine baksteen op de begane grond en iets van een licht grijze gebroken kalkzandsteen op de verdieping.

Capucijnenstr 26a-22

De zes woningen hebben een gezamenlijke entree om de hoek in de Capucijnenstraat. (26A, 28A en 30A)

We volgen dit plan en komen zo op **Capucijnenstraat** nr. 26, 24 en 22. Op nr. 28 en 26 heeft vroeger bakkerij A. Schellekens gezeten. In 1923 verbouwde Schellekens zijn woning en winkelhuis. De tweelaagse gevels die we nu zien zijn in het bouwarchief niet terug te vinden. In 1976 heeft de GWD de drie panden gerenoveerd maar nog niet van een tweede bouwlaag voorzien.

Capucijnenstr 20-18 open

Dan volgt een stukje al jaren braakliggend terrein dat we het predicaat **verbeterpunt** meegeven. Qua huisnummers is er ruimte voor twee woningen.

Capucijnenstr 16-8

Bij 16 en 14 is er weer sprake van oude bebouwing. In 1910 worden twee woningen verbouwd tot winkels in opdracht van H. van Asten. In 1923 worden er fraaie tweelaagse winkels van gemaakt. In 1976 worden de winkelhuizen verbouwd tot twee woningen en krijgen de gevels het sobere uiterlijk dat ze nu hebben van Bouw Projektburo Le Comte.

Het grote pand ernaast is van Dora van der Ven die zoals we eerder zagen, aan de andere kant van dit kavel, aan het St. Annaplein, haar winkel had. Hier was de bontwerkerij. De oorspronkelijke tekeningen tref ik helaas niet aan in het digitaal archief. In 2002 heeft Jan Jaap Verhagen het pand verbouwd tot kantoor- en woonpand. De ramen op de begane grond waren tot voor kort dichtgetimmerd en gaven het pand een naargeestige aanblik. Inmiddels is de gevel weer voorzien van kozijnen.

Capucijnenstr 6-4

Nr. 6 heeft nog veel van het originele pand: het woonkamerraam werd in 1934 verbreed en verlaagd in opdracht van letterzetter W. van Dongen. Ook de dakkapel werd toen al aangebracht.

Nr. 4 heeft het in 1967 rigoureuzer aangepakt met een verhoogde gevel. Ik kom hier in 1927 de naam tegen van fabrieksarbeider P. Evers.

Capucijnenstr 2

De woning op **nr. 2** is ook oud en was identiek aan de panden op 4 en 6. Ze kreeg van architect S. Smeulders na een verbouwing tot winkelhuis in opdracht van Coiffeur J. Vrinds in 1919 deze gevel. In de bovenramen is de raamverdeling er later uit gehaald en de voordeur heeft vanwege zijn standaardmaat een te groot bovenlicht gekregen. Maar verder oogt het huis nog heel sympathiek met zijn grijs gestuukte blokken en de bijzondere latei boven het winkelraam. Ook het procedé dat gebruikt is voor het stuken van de verticale raamlijsten verrast ons en zorgt ervoor dat wij het geheel op onze **HIP**-lijst plaatsen

Capucijnenstr 1-2

1 D

We gaan terug via de overkant. Nr. 1 is in 1906 gebouwd, de architect was Jos. Donders, die hier en op nr. 3 in opdracht van L. Gersons twee woningen mocht bouwen. Later (1909) zou Donders op het Lieve Vrouweplein nr. 15 voor deze Gersons ook een werkplaats en magazijn ontwerpen. Het pand nr. 1 is nog helemaal origineel met boven de afgeschuinde gevel op de hoek een hele mooie stenen dakkapel zoals we dat bij meer hoekwoningen in St. Anna zagen. Complimenten voor het onderhoud.

Capucijnenstr 3

Nr. 3 heeft zijn voorgevel een paar keer verbouwd, in 1933 het meest ingrijpend. Waar we nu een erker zien zat toen eenzelfde topgevel als bij nr. 1 op de hoek. In 1952 kreeg het pand met het grote raam op de begane grond een winkelbestemming. Later is de gevel van nr. 3 geheel wit geschilderd wat in 2015 weer ongedaan gemaakt is. Ook hiervoor zijn complimenten op zijn plaats. (zie ook de publicatie van Wout van Bommel, pag. 91). We plaatsen **nr. 1 en 3** op onze **HI**lijst.

Capucijnenstr 11-5

Nr. 5 hoorde tot 1969 bij het ensemble 7, 9 en 11 totdat het zich in 1969 deze gevel liet aanmeten. Nr. 7, 9 en 11 zijn samen met nr. 5 voor 1900 gebouwd. Zij hebben hun woonkamerramen vergroot en dat ziet er netjes uit als je dat met zijn allen op dezelfde manier doet. Ik trof de volgende namen in het archief in het jaar 1929: op nr. 5 schilder A. Meesters, nr. 7, assuradeur P.J. vd Sande, nr. 9, gepensioneerd wachtmeester W. Klapper en op 11, verver S.J. van Dongen. De dakkapel van nr. 7 dateert van 1936.

Capucijnenstr 13-21

Nr. 13 en 15 zijn in 1959 gebouwd in de wederopbouwstijl, met gestapelde ramen in opdracht van F.J. Naaykens. Er staat geen naam van een architect op de tekening. De linker dakkapel heeft nog de originele vierraamsindeling. Nr. 19 en 21 zijn tegelijkertijd gebouwd, zo lijkt het, vòòr 1900. Ze hadden boven de voordeuren stenen dakkapelletjes. Nr. 21 had zijn voordeur in het midden tussen twee ramen. In 1959 is hier de gevel veranderd. Het pand was toen in gebruik als koffiehuis. De gevels van 19 en 21 zijn daarna nog regelmatig verbouwd.

Capucijenstr 23-25

Nr. 23 en 25 zijn huizen die ook voor 1900 gebouwd zijn, Hier zijn de gevels al in 1926 opgetrokken in opdracht van resp. de muziekleraar P. van Abeelen en de incasseerder A. van der Waerden. De voordeuren zaten oorspronkelijk, en ook nog in 1926, in het midden. Het zijn nog mooie huizen.

Capucijenstr 27

Nr. 27 is de voormalige pastorie van de St. Annakerk, in 1899 samen met de kerk gebouwd en de architect was Henri van den Abeelen. In 1985 is het pand verbouwd en zijn er zogenaamde HATwoningen in gemaakt. (Huisvesting Alleenstaande en Tweepersoonshuishoudens). Het is nog steeds een prachtig pand met opvallende baksteenversieringen onder de kroonlijst. We zien identieke ramen in de gevel met daarboven op de verdieping rollagen in rondbogen en op de begane grond rollagen in segmentbogen. We zetten deze pastorie op de **HI**lijst.

St Annastr 20 B

We gaan rechtsaf de Sint Annastraat in en beginnen hier rechts. Daar zien we waar vroeger de Sint Annakerk stond op nr. 20c tm 20t (18 adressen) een in 1984 in opdracht van Publieke Werken gebouwd woongebouw, drie lagen hoog en de architectuur is van Jo Hurkmans en KOVOS uit Eindhoven. Uitgebouwde stalen balkons zorgen voor de horizontale geleiding.

Voor een beschrijving van de niet meer bestaande kerk citeer ik Wiki:

De parochiekerk van Sint Anna in de Capucijnenstraat werd in 1899 in gebruik genomen, als afsplitsing van de parochie Korvel. De architect was [Henri van den Abeelen](#), de bouwpastoor was Bernardus Janssens. De twee torens van het imposante neogotische gebouw waren vele decennia medebepalend voor de Tilburgse skyline. Al na de Tweede Wereldoorlog moest de kerk wegens instabiliteit worden gerestaureerd. In 1970 werd het gebedshuis, dat ook een rijkelijk versierd interieur had, aan de eredienst onttrokken. In 1973 volgde de sloop, waarbij de pastorie, eveneens ontworpen door Van den Abeelen, behouden bleef. Dit geldt ook voor de torenhaan, die later werd aangebracht tegen de gevel van een woongebouw in de Capucijnenstraat.

St Annastr 20 Dsh

Op de gevel van het woongebouw van Hurkmans zien we een gevelsteen met de tekst: 10 jaar stadsvernieuwing St. Anna 1975-1985. Ad herinnert zich dat staatssecretaris Jan Schaefer deze steen heeft mogen onthullen. Van hem kennen we nog de gevleugelde uitspraak 'In gelul kun je niet wonen'.

St Annastr 18-20 A

Op nr. 20 zien we een voormalig basisschool die als we het goed hebben op zijn laatste benen loopt of staat. De school kent een zeer lange geschiedenis. Ze zal ook dateren van eind negentiende eeuw, net als de kerk. In 1906 wordt de bewaarschool verbouwd tot jongensschool. De gevel waar we nu op kijken dateert van 1964. Ze is ontworpen door architect Van Boldrik uit Maarhees. De school heette toen de Joachimschool. De kinderen van Ad hebben er nog op gezeten.

St Annastr 16 B

St Annastr 16 A

Links naast de school zien we nog het oude patronaatsgebouw, nu in gebruik als gymnastieklokalen.

St Annastr 14a-2

Op nr. 14a, 12a, 10a en 8a zien we vier eengezinswoningen die als één bouwplan in 1986 zijn gebouwd door de combinatie Publieke Werken, Hurkmans en Kovos. Deze woningen hebben roze gevels. Op nr. 6a en 4a volgen dan nog twee woningen die ook één bouwplan vormden, ook van de combinatie PW, Hurkmans en Kovos zijn maar gele gevels hebben. Ook van 1986.

St Annastr 2-4a

Dan volgt op nr. 2 nog een negentiende-eeuws huis dat in 1922 verbreed en verhoogd is en de huidige gevel heeft gekregen. Winkelier Fr. van der Meijs was de opdrachtgever. De raamindelingen zijn wat veranderd.

Akkerstr 3

3 B

We draaien om en gaan aan de overkant de **Akkerstraat** in waarbij ons oog meteen valt op het merkwaardige huisje met even merkwaardige schoorsteen op **nr 3**. Het is gebouwd in 1929 op het achterterrein van het pand Bredaseweg 78 voor slager Pigmans. Vóór, aan de straat, het woonhuis met winkel en hier aan de achterzijde de werkplaats met rookschouw. Jos. Panis (ja, ook met een punt) was de architect. Het huisje is scheef gebouwd, omdat de zuidoostgevel de rooilijn van deze straat volgt en de noordgevel parallel loopt met achtergevel van het pand aan de Bredaseweg. De conclusie dat de straten dan niet parallel lopen is een juiste. Dit verrassende huisje met schouw zetten we op de **HI**lijst. Het gapende gat in de straatwand dat nu volgt gaapt al jaren. We maken er een **verbeterpunt** van.

Akkerstr 5

Nr. 5 is een huis van vòòr 1900 Het raam en de deur zijn een keer verlaagd en de gevel gestuukt. Ik kom in 1915 de naam tegen van wieldraaier P. van Eerdewijk. Nr. 7 is in 1906 als café gebouwd door J. Donders en ontwerper H. van der Weegen. De entree zat toen in het midden. In 1966 is de deur naar links verhuisd en heeft de gevel het huidige uiterlijk gekregen.

Akkerstr 9

Nr. 9 is ook, net als de volgende huizen, negentiende-eeuws. In 1921 treffen we de naam aan van molensteller J.B. Jansen. Op oude tekeningen wordt het woonkamerraam geflankeerd door twee luiken.

Akkerstr 17-7

De woningen **11 tm 17** vinden we interessant genoeg om ze op de **HI**lijst te zetten. Ze zijn in 1975 gerenoveerd en nog grotendeels origineel. Op nr. 13 kom ik in 1931 de naam tegen van smid A.A. Kuipers en op 17 in 1927 de naam van koopman W.L. Peters.

Akkerstr 17a-19

Akkerstr 19b-19a

De straat verbreedt zich hier en geeft ruimte aan bomen. We zien weer woningen van Kivos Hurkmans, deze keer een bouwplan voor vijf woningen gebouwd in 1986, nu wat minder kleurrijk, nr. 17a, 17b, 19, 19a en 19b.

Akkerstr 21-33a

De straat versmalt weer. De blik vangende zijgevel van nr. 21 vangt nog meer blik door een versiering in het metselwerk, ontworpen door KOVOS en Hurkmans en aangebracht in 1991.

Nr. 21 en 23 zullen oorspronkelijk (negentiende-eeuws) dezelfde woningen zijn geweest. De gevel van 21 is een keer vernieuwd, de deur verlaagd en het raam verbreed en er is een keer een dakkapel op gezet. Nr. 23 lijkt zijn oude gevel gehandhaafd te hebben. De dakkapel heeft later aan de linkerkant nog een uitbreiding gekregen. Ik kom hier in 1931 de naam van de fabrieksarbeider J.B. Graafmans tegen.

Ook nr. 25 en 27 zijn tegelijk gebouwd eind negentiende eeuw, eenlaags met zadeldak. In 1926 worden de woningen intern verbouwd in opdracht van schilder J. van Gorp. Nr. 25 heeft de huidige verhoogde gevel in 1978 gekregen, bij nr. 27 is dat in 1973 gebeurd. Dan volgen op nr. 29a, 31a en 33a drie woningen die in 1977 gebouwd zijn in opdracht van Sigma Bouw. Sobere, nette woningen.

Akkerstr 66-60

We lopen terug via de overkant. Op nr. 66 zien we een woning van vòòr 1900 die in 1921 door fabrieksarbeider P. Brokke verbouwd werd tot winkelhuis. In 1976 krijgt de gevel een tweede raam.

Nr. 64 en 62 zijn waarschijnlijk tegelijk gebouwd, met mansardekap. Ook 60 heeft dezelfde kroonlijst, maar een zadeldak. Ze dateren alle drie van vòòr 1900. Nr. 60 maakt nu deel uit van 62. Op nr. 64 komen we in 1924 de naam van metselaar G. van Uden tegen. Het raam was toen nog smal. Ook de brede dakkapel zal later aangebracht zijn. Nr. 62 heeft van timmerman A. van Dooremale in 1923 een winkelhuisbestemming gekregen. In 1994 wordt hier het inmiddels verbrede raam vervangen door twee smalle ramen en wordt nr. 60 aan het huis toegevoegd.

Akkerstr 58-52a

Ook nr. 58, 56 en 54 zijn oude huizen. De oudste gegevens die wij aantreffen in het bouwarchief zijn van een P. van Gestel, zonder beroep, die in 1933 achter de nummers 58 tm 52 vier privaten laat bouwen. Het waren huizen met zadeldak en een raam en een deur in de gevel. Nr. 58 heeft zijn gevel in 1983 verhoogd, nr. 56 deed dat al in 1966 en 54 in 1987.

Nr. 52 heeft blijkbaar plaats moeten maken voor een nieuw rijwielpad. Daaroverheen is in 1980 in opdracht van Publieke Werken een 'invulwoning' gebouwd, een ontwerp van architect Bart Kerkhofs.

Akkerstr 50-48

Het waren vroeger twee woningen op nr. 50, nr. 50 en 48. In 1922 komen we de naam van J. H. Ross tegen. Er is dan nog sprake van twee woningen. Er is ook sprake geweest van een winkelhuis. In 1964 verandert dat weer in een woning. In 1974 wordt de 'doorrijpoort' links veranderd in een garage en krijgt het pand zijn vorige gevel. En dan nu: we zien twee woningen die net opgeleverd zijn. Het ontwerp is van M2M architecten. Het is nog te vroeg om te oordelen.

Akkerstr 44

44 Ds

Bij nr. 44 was er oorspronkelijk ook sprake van twee woningen, nr. 44 en 46. In 1978 zijn de twee eenlaagse woningen met zadeldak samengevoegd tot nr. 44 en hebben ze de huidige gevel gekregen. In 1937 komen we hier de naam tegen van de fabrieksarbeider J. van Huijgevoort.

Akkerstr 40-42

Over nr. 42 treffen we in het bouwarchief geen informatie aan, terwijl er toch wel wat in de gevel veranderd lijkt te zijn. Het raam is vergroot en de deur verlaagd. Ook nr. 40 heeft nog veel origineels. De dakkapel springt eruit. Die dateert van 1999. We komen in 1938 de naam van A. de Jongh tegen die dan wat aan zijn achterbouw verbouwt.

Akkerstr 38-34

Dan volgen de woningen 38, 36 en 34. Drie woningen die tegelijkertijd gebouwd zijn en in 1942 van de N.V. Tilburgse Woningbouw deze gevels hebben gekregen. Nr. 38 en 34 hebben een dwarskap en nr. 46 een langskap of zadeldak. De topgevels hadden in 1942 nog één raam boven. Dat zijn er in 1977 in het kader van 'de Rehabilitatie St. Anna' twee geworden. Onder de naam van dit rehabilitatieproject hebben rond 1978 in deze wijk tal van woningverbeteringsprojecten flink gesubsidieerd plaats gevonden.

Akkerstr 30-26

Op nr. 32, 30, 28 en 26 hebben eind negentiende eeuw waarschijnlijk vier ongeveer dezelfde eenlaagse woningen met zadeldaken gestaan. Nr. 32 heeft in 1965 zijn gevel verhoogd. Het is zijn huidige gevel geworden. Nr. 30 is op de dakkapel na origineel gebleven, nr. 28 heeft ook nog veel van vroeger overgehouden, maar zijn woonkamerraam vergroot. De woning op nr. 26 is in 2015 gesloopt en daarvoor in de plaats is de huidige woning gekomen, tweelaags maar aan de straatzijde aanvoelend als eenlaags met hoge dakkapel, een ontwerp van iEN-ingenieurs uit Burdaard. Nog wat namen die we tegenkwamen in het archief: op 32 in 1923 C.W. Broers, fabrieksarbeider en op 26 H.L. Cools, ook fabrieksarbeider.

Akkerstr 24-18

Dan krijgen we op nr. 24 en 22a weer invulwoningen, nu twee stuks. De Dienst Publieke Werken was weer de opdrachtgever en Bart Kerkhofs mocht weer invullen. Nette woningen met door de gootlijn gezakte dakkapellen. Het bouwjaar is 1980. Dan volgt op nr. 20 weer een origineel gebleven huis van vòòr 1900. De woningbrede dakkapel dateert van 1997.

Akkerstr 14-18

De gevel van nr. 18 is blok gestuukt en nog eenlaags. Mooi.
Op nr. 16 is de eenlaagse zadeldakgevel in 1954 verhoogd tot twee bouwlagen
De gevel van nr. 14 is ook nog ongeschonden gebleven. Het blok gestuukte pand is in 1977 gerenoveerd.

Akkerstr 8-2

Dan is het op **nr. 8 tm 2** weer verbazen geblazen. Vier heel mooie panden, meer dan 120 jaar oud. In 1928 zijn ze in opdracht van de Heer Haarselhorst, de architect van het huis van Ad aan de Bredaseweg, maar toen in de hoedanigheid van directeur van Bouw- en Woningtoezicht, verbouwd tot woningen voor het brandweerpersoneel. Dit kon dan via de achtertuin de brandweerkazerne bereiken. Prachtige dakkapellen en alle woningen nog steeds identiek. Ze krijgen een plaats op onze **HI**lijst. Jammer dat 2 woningen hun voordeur een afwijkende kleur hebben gegeven.

St Annastr 5-11a

7-5 D

We gaan rechtsaf weer de **Sint Annastraat** in, nu voor de westzijde. Op nr. 5 en 7 zien we nog twee mooie panden. We zien een fraai vormgegeven topgevel boven de voordeuren met diepe neggen. Nr. 7 heeft zijn raamindeling veranderd. Op nr. 9, 11 en 11a zien we weer drie woningen van de combinatie Publieke Werken, Hurkmans en KOVOS, gebouwd in 1984. Deze keer de paarse versie.

St Annastr 13-27a

Nr.13 en 15 zijn vroeger identieke huizen geweest. Nr. 13 heeft een dakkapel gekregen waarvan je niet begrijpt dat die vergund is. Maar nr. 13 blijkt na inzage van het gemeentearchief niet de enige schuld te zijn van het detoneren: er is in de jaren 80 voor beide panden een vergunning aangevraagd voor een dergelijke dakkapel maar 15 heeft deze niet ingediend en niet uitgevoerd en nu springt die van nr. 13, met zijn gevel, eruit. Nr. 15 heeft zijn oorspronkelijke gevel behouden.

Nr. 17 is in 1910 als winkelhuis gebouwd in opdracht van J.P.C. van Dun, eenlaags met mansardekap en in de gevel van links naar rechts, een raam, een deur, een raam en dan een inrijpoort. In 1963 is de gevel verhoogd en kreeg toen links, in plaats van de deur tussen twee ramen, een grote etalage pui. Deze pui is in 2007 vervangen door vier smalle ramen.

En dan volgt op nr. 19 een huis dat in 1929 door de dienst Publieke Werken van de gemeente Tilburg gebouwd en getekend werd voor de brandweer. De kazerne was immers intussen in de achtertuin opgericht en brandweermannen moeten natuurlijk dichtbij de kazerne gehuisvest zijn. De raamindeling van de woning is wat veranderd, meer niet.

Nr. 27 en 27a zijn weer twee woningen van de combinatie Publieke Werken, Jo Hurkmans en de Stichting KOVOS, gebouwd in 1984.

De Gemeente heeft toen ook tussen de woningen 27 en 29 de doorbraak naar de brandweerkazerne gemaakt die we nu zien. Dat heeft geresulteerd in een nieuwe gekleurde zijgevel voor het huis aan de overkant op nr. 29, gebouwd in 1986.

St Annahof 1-22

St Annahof 23-26

We maken gebruik van deze doorbraak en zien aan de Sint Annahof de voormalige brandweerkazerne (Sint Annahof nr. 23, 26, 1 tm 7, 9, 10 en 13 tm 22). Het gebouw lijkt nog steeds door de Stichting Ateliers te worden beheerd terwijl er al vanaf 2018 een goedgekeurd bouwplan ligt voor 'het herontwikkelen van een brandweerkazerne tot 12 woningen en bedrijfsunits'.

Over deze brandweerkazerne schreven we een moNument, nr. 70. Ik citeer hieruit o.a., 'Dit nog onbeschermde pand uit 1907, ontworpen door architect Jos. Donders speelde een rol in de geschiedenis van bioscopen in Tilburg, herbergde Belgische vluchtelingen tijdens de eerste wereldoorlog en werd later de eerste brandweerkazerne van Tilburg'.

Ook Wout van Bommel citeer ik over dit pand, dat zijn voorgevel had aan de Capucijnenstraat:

'Capucijnenstraat 45- 47 1907 Toneelzaal. Opdrachtgever Parochie Sint Anna. Pand opgetrokken in baksteen met lijstgevel. Onder de daklijst een gemetselde boogfries en rijkelijk gedecoreerde voorgevel. De achter de Capucijnenstraat liggende toneelzaal werd geëxploiteerd door de Katholieke Kring. Hij werd in 1913 , weer door Jos. Donders verbouwd tot de "Witte Bioscope". De bioscoop vertoonde de "betere" films met duidelijke Rooms-Katholieke signatuur. Het was een initiatief van kapelaan Verschuren, bedoeld om mensen uit de "slechte" bioscopen te houden. Tijdens de mobilisatie (1914-1918) werd het gebouw voor huisvesting van gemobiliseerde soldaten gebruikt. In 1920 werd het door de gemeente aangekocht om omgebouwd te worden tot brandweerkazerne. Toen is er de "slangentoren" bijgebouwd. Het rechterhuis naast de inrit is in 1965 gesloopt om de toegang naar de brandweerkazerne voor de grote moderne brandweerwagens te vergemakkelijken.'

De brandweer heeft in 1985 een nieuwe kazerne gekregen aan de Noordhoekring. Ton legt uit waarom brandweerkazernes vroeger altijd van een toren voorzien werden.

De brandslangen werden toen van canvasstof gemaakt. Die stof was op zich niet waterdicht. Pas als ze natgemaakt werd was dat het geval. De torens werden gebruikt om de natte slangen te drogen te hangen. Als ze gedroogd waren konden ze in opgerolde toestand met de brandweerauto vervoerd worden.

St Annastr 29-35

We gaan terug naar de St. Annastraat waar we op nr. 29 waren gebleven. Van dit negentiende-eeuwse huis is in 1962 de eenlaagse gevel verhoogd en is de winkel veranderd in een woonkamer en bijgevolg de etalage in een woonkamerraam. Ik kom in het archief in 1947 de naam van winkelier P. G. van Dooren tegen.

Nr. 31 is ook oud en vrij origineel maar heeft wel een hele grote dakkapel gekregen. Het pand is lange tijd magazijn geweest bij de winkel op nr. 33.

De woning op nr. 33 is in 1917 verbouwd tot winkelhuis door koopman J.B. van Wees. Het kreeg boven de stenen dakkapel die we nu nog zien en beneden werden de woonkamerramen die aan weerszijden van de voordeur zaten vervangen door etalageramen. In 1978 is de winkelbestemming weer in een woonbestemming veranderd en zijn er drie woonkamerramen naast elkaar aangebracht.

St Annastr 35

Nr. 35 en 37 zijn waarschijnlijk dezelfde huizen geweest. Nr. 35 is niet veel veranderd, - wel de twee dakkapellen en de voordeur -, nr. 37 heeft daarentegen een hele nieuwe gevel gekregen in 1922. J. van Puijenbroek was toen de opdrachtgever.

St Annastr 41-39

Nr. 39 en 41 zijn volgens het bouwarchief na de bouw eind negentiende eeuw niet meer veranderd, maar de voordeur van nr. 39 laat wel degelijk duidelijke verbouwingssporen zien. Verder zijn het nog mooie gevels en hebben ze nog fraaie dakkapellen.

Capucijnenstr 31-41

Bij nr. 41A, zijn we in de Capucijnenstraat terecht gekomen, we gaan rechtsaf, want 41a maakt onderdeel uit van het vroegere Capucijnenstraat 31. Oorspronkelijk zijn dit drie woningen geweest, met drie voordeuren en 4 ramen, nr. 31, 33 en 35. In 1917 verbouwde J.B. van Gool (arbeider SS) drie woningen tot twee woningen en een winkelhuis. Daarna is de gevel herhaaldelijk gewijzigd en langzamerhand is het pand tot één huisnummer gegroeid, nr. 31 en nu is de boel weer gesplitst en wel in nr. 31, en 31 a en 31b. Want nr. 33 en 35 zijn in 1984, weliswaar op een andere plaats nieuw gebouwd door de combinatie Publieke Werken Hurkmans en KOVOS, samen met 37, 39, 41 en 43 Tussen nr. 43 en nr. 49 kunnen we nog een glimp opvangen van de voormalige voorgevel van de witte bioscope. Hier rechts is waar nu de woning 43 staat de woning 43 gesloopt om de toegang tot de brandweerkazerne te verbeteren.

Capucijnenstr 53-49

Bij nr. 49 citeer ik de tekst die Wout van Bommel aan dit Donderspand wijdde (pag. 36):

Capucijnenstraat 43, 49, 1912. Twee winkelhuizen. Nr. 43 gesloopt in 1965. Arch. 45 jr. Opdrachtgever: Parochie St. Anna. De twee panden zijn symmetrisch t.o.v. de inrit naar de toneelzaal, annex witte bioscoop. De panden hebben een kleine topgevel gevormd door een balkon met dubbele boog: één keer als boog in de gevel en één keer als boog in de balustrade. De topgevels zijn bekroond met een koepel die samen met de boogvormige balkonopening refereert aan de koepelvormige torens van de nabijgelegen, inmiddels gesloopte St. Annakerk. Onder de dakrand is een bakstenen sierrand aangebracht.

En bij nr. 51 en 53 blijf ik uit dezelfde bron citeren:

Capucijnenstraat 51-53, 1905. Twee woningen. Neorenaissance. Arch. 38 jr. Opdrachtgever: D. van Amelsvoort. Twee woningen onder een mansardedak. Centraal boven de twee entrees een topgevel met segmentvormige rollaag met natuurstenen sluitstenen. Speklagen en decoraties uitgevoerd in geel-oranje baksteen. In dezelfde geel-oranje baksteen zijn boogfriezen boven de ramen tussen bakstenen lisenen aangebracht. Voor het zeven jaar oudere pand op nr. 49 zijn ter decoratie dezelfde geel-oranje bakstenen gebruikt zodat de panden een zekere eenheid tonen. Van Amelsvoort was fabrieksarbeider en kleermaker.

Capucijnenstr 61-55

Nr. 55 had in 1920 nog een eenlaagse klokgevel toen koopman Joh. Mutsaers de woning verbouwde tot winkelhuis. In 1924 is de gevel een laag omhoog gegaan en heeft wat betreft de verdieping en zolder de gevel gekregen die we nu zien. In 1989 kreeg het hele huis een woonbestemming met acht kamers. In 2003 heeft de begane grond het huidige aanzicht gekregen.

Nr. 57, 59 en 61 zijn al voor de vorige eeuwwisseling gebouwd, met tussen 59 en 61 een onderdoorgang die in 1998 is dicht gebouwd. Toen zal ook de dakkapel vergroot zijn. De gevel van nr. 57 heeft in 1966 een vergroot winkelraam gekregen. Slager Coehorst was hier gevestigd.

Capucijnenstr 61 Ds

Landbouwer Stoopen was eigenaar van de huizen rond 1912.
Mooie huizen maar iets te veel verbouwd om ze op de HIPlijst te zetten.

Capucijnenstr 61 K

Dan volgt een doorgang naar de St. Annahof, waar we alleen maar achtertuinen en garages zien. Nee, we zien meer als we achteromkijken. De zijgevel van nr. 61 is onlangs versierd met een kunstwerk. Wij vinden dat de zijgevel t.o.v. de voorgevel te veel pretendeert.

Capucijnenstr 63a-63c

Op nr. 63a, 63 b en 63 c volgen dan weer drie gekleurde woningen van Publieke Werken, KOVOS en Hurkmans. Deze hebben deze keer geel als hoofdkleur.

Capucijnenstr 71-79

Het volgende huisnummer is nr. 71, hetgeen betekent dat we 65, 67 en 69 missen. Op nr. 71 zie ik in het bouwarchief dat dat in 1937 nog een eenheid vormde met de nrs. 67, 69, en 73. Timmerman W. A. Franken liet toen rioleringswerkzaamheden voor deze vier woningen verrichten. Nr. 65 en 67 lijken niet meer te bestaan en nr. 69 is blijkbaar aan nr. 71 toegevoegd. De gevel van 71 is in 1964 verhoogd. Van nr. 73 treffen we in het bouwarchief helemaal geen informatie aan. Nr. 75 is nog eenlaags gebleven. Het raam is verbreed in 1961 en heeft deze indeling gekregen in 2012.

Capucijnenstr 77-79

Nr. 77 en 79 hoorden ook bij elkaar, tot 1926. Tot dan toe waren beide woningen eenlaags met voor iedere woning links een deur en rechts een raam. De tekening van 1926 liet voor beide huizen de bouw van een tweede laag zien en met boven per huis drie ramen en beneden per huis twee ramen. Bankwerker J. van Leeuwen was toen opdrachtgever. De verhoging van 77 is in 1926 blijkbaar doorgegaan maar die van 79 niet. Wel heeft dat pand beneden zijn tweede raam gekregen. In 1984 is het huis opzij verbreed na een verbouwing van architect Wil Habraken.

Capucijnenstr 81-95

Nr. 81 is aan de beurt. Ook dit huis is van vorige eeuw. In 1924 komen we de naam tegen van bankwerker J. van Leeuwen. In 1962 gaat het eenlaagse pand omhoog en krijgt het het huidige aanzicht.

Nr. 83 heeft ongeveer hetzelfde meegemaakt. Hier ging de gevel in 1977 omhoog.

Nr. 85 is blijkbaar meteen in twee lagen gebouwd. Dat moet dan rond de eeuwwisseling gebeurd zijn.

Nr. 87 is in 1974 omhoog gegaan vanuit de eenlaagse mansardestand.

Bij nr. 89 is dat in 1959 gebeurd, toen nog boven met vierruits ramen en beneden met een zesruitsraam.

Op nr. 91, 93 en 95 zien we nog drie woningen die ongeveer dezelfde zijn gebleven. Nr. 95 wijkt het meeste af met een vergroot raam en een dakkapel. De twee andere zien er nog vrij origineel uit. Ik kom de naam van de smid J. van Gool tegen die achter nr. 95 in 1919 zijn magazijn laat bouwen.

Roggestr 56

Datzelfde magazijn komen we tegen als we de hoek om lopen in de Roggestraat op nr. 56. Van het magazijn is in 2004 een woning gemaakt, misschien wel de kleinste woning van Tilburg.

Roggestr 54-52

Op nr. 54 en 52 zien we daar twee woningen onder één dak, gebouwd in 1936 in opdracht van slager J. Zoontjes. Alleen de initialen van de architect staan op tekening, G.W., terwijl hij gezien de schoonheid van de gevels best royaler voor zijn naam mag uitkomen. Bakstenen van een warme gele en roodbruine kleur, mooie voordeuren en fraaie tweekantige erkers mooi gedragen door een natuurstenen plaat.

Roggestr 50-24

Nr. 50 is nog eenlaags gebleven maar heeft met zijn 'dwarse' dakkapellen toch wat hoogte in de gevel aangebracht. Dat is in 1978 gebeurd. In 1929 liet slager Antoon Otten een dakvenster aanbrengen.

P.A. van Brunshot, fabrieksarbeider liet dat in 1926 doen bij nr. 48. Hier is een raam in de gevel vergroot. Het archief vertelt niet wanneer dat gebeurd is. De gevel is grijs gestuukt.

Van nr. 46 valt alleen te melden dat hier de gevel in 1990 vernieuwd en verhoogd werd.

Roggestr 44

Nr. 44 is ook nog eenlaags gebleven maar heeft dat gecompenseerd met een flinke dakkapel en met kroonlijsten boven het venster en de voordeur in de gevel. Ook hier is gestuukt.

Roggestr 42

Nr. 42 heeft al sinds 1927 zijn gevel verhoogd. Fabrieksarbeider J. van Erve woonde er toen. In 1975 is het smalle woonkamerraam een maatje verbreed.

Nr. 40 kreeg in 1989 deze verhoogde gevel. De naam van bankwerker M. Smits kom ik hier in het bouwarchief in 1927 tegen.

Op nr. 38 liet in 1938 textielbaas W. Franken een dakkapel aanbrengen. Die is met de verhoogde gevel van 1988 overbodig geworden of het moet zijn dat ze hem voor de in 1998 aangebrachte nieuwe dakkapel hebben hergebruikt.

Nr. 36 heeft zijn oude gevel mooi versierd. Luiken, wit stucwerk en een bescheiden dakkapel. Hier kom ik in 1931 de naam tegen van 'losse arbeider' W. Lamers.

Roggestr 34-36

Nr. 34 heeft net als alle andere soortgelijke huizen eerst een smal venster in zijn eenlaagse gevel gehad. Maar hier is het nog aan de rollaag te zien. Wanneer het raam groter geworden is laat het bouwarchief niet zien, wel dat klompenmaker J. van Poppel in 1924 al twee dakvensters liet aanbrengen.

Op nr. 32 komen we in 1924 dezelfde klompenmaker tegen. In 1992 krijgt het pand de twee bouwlagen die we nu zien.

Nr. 30 en 28 hebben de gevels die we nu zien samen in 1988 gebouwd. Daarvoor waren het ook eenlaagse woningen. We zien nog ouderwetse klossen met zelfs muizentanden onder de goot?

Nr. 26 heeft deze rode en verhoogde gevel in 1979 gekregen. We zien hier ook klossen, maar geen muizentanden.

Nr. 24 is nog eenlaags gebleven. Het pand heeft in 1979 zijn dakkapel gekregen. Het woonkamerraam is een keer verbreed. In 1930 heeft timmerman Bertens hier een werkplaats gebouwd.

Roggestr 22-36

Nr. 22 is in 1963 gerealiseerd: magazijnruimte voor N. Adams. In 1988 is er nog een koelcel tegenaan gebouwd.

Roggestr 18b-12

We gaan iets naar rechts, steken de Akkerstraat over en gaan dan meteen weer naar links waar de Roggestraat vervolgd wordt. We behandelen hier ook alleen de rechterkant, te beginnen met de nrs. 18b, 18a en 18. Deze woningen zijn, samen met 6 garages in 1979 gebouwd in opdracht van 'De Beerzen' te Middelbeers en Architecten buro Peter de Rooij uit Diessen heeft ze ontworpen. Netjes. Een onderdoorgang leidt naar de zes garages.

Roggestr 12-10

Nr. 12 en 10 zijn oorspronkelijk huizen van architect van C.J.H. van Domburg, gebouwd in 1909, twee deuren in het midden en links een smal raam en rechts eenzelfde raam en boven de ramen een mooie dakkapel. Rechts naast deze twee huizen een garage of iets dergelijks. In 1985 is in de gevel van woning nr. 12 de voordeur veranderd in een raam en is de voordeur verplaatst naar de bijbouw (garage?) rechts. In 2001 heeft deze bijbouw een verdieping gekregen en heeft de gevel een opvallend aanzicht gekregen door toepassing van het plaatmateriaal Prodema. Componist T. A. woont hier, de man waarmee ik een tijd geleden in de concertzaal zijn compositie Tsilp Tsilp heb gezongen. Nr. 10 heeft in 1981 zijn woonkamer raam verbreed en zijn dakkapel gevelbreed gemaakt.

Roggestr 8-4a

Nr. 8 is oud, wit en goed onderhouden. Het archief weet er niet meer van, Nr. 6 is gekleurd. Hier woonde sigarenfabrikant Claasens die op nr. 4 in 1926 een sigarenfabriek liet bouwen, beneden magazijn en boven werkplaats. In 1960 kreeg de fabriek na een grondige verbouwing boven bewoning. Nu lijkt het pand ook beneden bewoond.

En hiermede is een eind gekomen aan een intensieve wandeling. We hebben heel veel individueel gebouwde kleine pandjes gezien. Arbeidsintensief om te beschrijven maar interessant.

GB 18 oktober 2023

